

645/
1973/2

საქართველოს
განათლების
მინისტრო

საქართველოს ეკონომიკის
მინისტრო

0.353360
N 1 1973 G.

დ. იაკობაშვილის ფოტოგრაფია

„საქართველოს კალი“

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის
სოცელოგიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხა-
ტარულ-ლიტერატურული ჟურნალი.

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»

Ежемесячный общественно-политический
и художественно-литературный журнал
ЦК КП Грузии.

1973

ჩვეულებრივ რიგით შემოახიჩა ახალმა წელმა. ახალი სურვილებით, ოცნებებით, იმედებით...

არც 1972 წელს ჩაუვლია უკვალოდ. უფრანოს ამ ნომერში შეიხვედით შეხვდებოდა რამდენიმე ქალს. რომელთაც განსაკუთრებული წარმატებები მოუტანა გასულმა წელს. მაგრამ ისინი მხოლოდ მცირე ნაწილია იმ უსასრულო ქალებისა, რომლებმაც 1972 წელს ზვავი, ბარაქა და დიდება შემატეს ჩვენს რესპუბლიკას.

და მაინც, თუ უვლია ჩვენგანი გონების თვალთ გახვდეთ განვლილს და მიუღვამოდ შეფასებას საკუთარ შრომით წელიწადს. არ შეიძლება ეს აზრი არ დაგვებადოს: „გავაყვით თუ არა უკვლავური, რისი გავითვება შემიძლია“

მხოლოდ ახე, განვლილი გზის თვალს გადავხედოთ უფრო ნათლად დავინახავთ დღევანდელს და ხელნაწილი დღის კონტურებსაც. მხოლოდ ახე შევცდითა შეფასებით საკუთარი წელიწადი. ყველა ჩვენგანის შრომითი წელიწადი კი მილიონობით შენაკადია, რომელიც ქვეყნის სამურთნო და კულტურული ცხოვრების ერთ მძლავრ, წყალსავსე მდინარეს წარმოქმნის.

ყოველი ახალი წელი ახალ ამოცანებს აყენებს: გავაუმჯობესოთ კიდევ მეტად ვზარდოთ სამრეწველო საქონლისა თუ სოფლის მეურნეობის პროდუქციის დოვლით; გავაუმჯობესოთ მისი ხარისხი, შევამციროთ თვითღირებულება; ავამაღლოთ საყოფაცხოვრებო მომსახურების დონე, კიდევ მეტად ვიზრუნოთ ადამიანების კულტურული, მორალური, ესთეტიკური აღზრდისათვის.

ხოლო ამ მოვალეობის შესრულების წინაპირობაა ყველა ჩვენგანის დამოკიდებულება საქვეყნო ინტერესების მიმართ. თუ ჩვენ თვითონ ვიქნებით მკაცრი საკუთარი თავისადმი, მხოლოდ მაშინ გვეძნება უფლება შევცადოთ განვსაჯოთ ისინი, ვინც არღვევს საზოგადოებრივი კანონიერების წესებს, ჩრდილს აყენებს ჩვენს ქვეყანას, მის ტრადიციულად მაღალი კულტურის, მშრომელ, კეთილშობილ, პატიოსან ხალხს.

ბუცუნებლია მიერ წამოწვეულ პატრიოტულ თაოსნობა — ბრძოლას სანიშნო საზოგადოებრივ წესრიგს დამყარებისათვის, მაღალი კულტურისათვის, სახელმწიფო და შრომითი დისციპლინის განმტკიცებისათვის მხარი აუბა ჩვენი რესპუბლიკის მრავალმა სოფელმა, წარმოგება, მეურნეობამ.

ამ ერთობლივ სახალხო მოძრაობაში უდიდესი როლი მიეკუთვნება ქალს — მშრომელს, დედას, მეუღლეს, მეგობარს.

ქართველი ქალის საზრუნავი ტრადიციულად იყო, არის და დარჩება ოჯახისა და ერის სირცხვილ-ნაშუსი, ოჯახისა და ერის გამრავლება-გამდიდრება, ოჯახისა და ერის სულიერი აღორძინება. ყოველი კარგად აღზრდილი, შრომისმოყვარე, განათლებული, პატიოსანი შეილი ხომ ქვეყნის განძია და მისი სიმტკიცის ბურჯი!

კარგი ქალია, კარგი დედაა, ოჯახის გონივრული გაძლიერება, ქვეყნის გაუმჯობესებელი კვირსუფლობით შემოგვიანა ქართველმა ქალმა ეკრა, ენა და უკვლავური უძვირფასესი, რაც გვგაჩნია.

ამ გულმზურვადებით იბრძვის და იბრძობებს იგი ხალხის საქეთილდღეოდ, ქვეყნის სახელისა და ღირსებისათვის.

აღმოვფხვრათ ყოველგვარი მანქირება ჩვენი ცხოვრებიდან და დავაკვირო ჩვენი რესპუბლიკა სანიშნო წესრიგისა და კულტურის რესპუბლიკად მეუღლების, ძმების, შეილების მხარდამხარ ვიბრძოლოთ საშობლოს წინსვლისათვის.

„არწმუნებელი ვართ, ამ საქმეში დიდ მონაწილეობას მიიღებენ „მანდილოსანის“ მებრძოლი ქალთა საბჭოები.

ჭვირფასი ქალებო — დედებო, შეილებო, დაე, მრავალი გამარჯვება, დიდი ბედნიერება, სიკეთე, სახელი და დიდება მოეტანოს ყველა თქვენგანისათვის, მთელი ჩვენი ქვეყნისათვის ამ ახალ, 1973-სა და კიდევ მრავალ, მრავალ ახალ წელს!

1973

1973

19/34

პოსტვის იყო სვე- გედნიეჰი გესული 1972...

ტექტი ლია კაპაბლანკა

ნონა გავრილდაშვილი

მან თავისი გამარჯვების დღე, 23 ივნისს ლატვიელ ხალხთან ერთად იზეიმა. ნონა გავრილდაშვილი 1972 წლის 23 ივნისს, მეოთხედ ვახდა მსოფლიოს ჩემპიონი ჰადარაკში. ლატვიელებმა იგი ერთგულ დღესასწაულზე წაიყვანეს. ეს მაშინ, როცა ალა კეშნირთან მსოფლიო პირველობაზე მატჩის მე-15 პარტია დამთავრდა და საათის ისარი ლამის 12-ს მიუახლოვდა. ნონასთან იყვნენ მისი ახლობლები, მეგობრები, ოჯახის წევრები, მასთან იყვნენ რიგეი გულშემატყობები. მაშინ ჩივაში ყველაზე მოკლე დამეიდგა. ლატვიელთა წესის თანახმად ამ დამეს კოლონებს ანთებენ რარჩინელი წვედოდის გასაფანტავად. საღამო, შიარტლობს, ცეკვებს, მღერის, დღესასწაული, რომელიც ლოკოს სახელწოდებითაა ცნობილი, კარგი მოსავლის მოლოდინს ეძღვნება. 18 საუკუნეა ასე ზეიმობს ლატვიელი ხალხი წლის ყველაზე მოკლე დამეს, რიგიდან 60 კილომეტრზე, ოჯრის რაიონის სოფელ დელკარდეს კოლმეტრნიება „ლანდესისში“ კოლმეტრნიების თემდომარებ, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს დემეტრტმა, სოციალისტური შრომის გმირმა, 70 წლის ედგარ კელენშმა მსოფლიო ჩემპიონის სოფლის ლუღითა და ყველით უმასიხდა. მან ნონას გამარჯვება მიულოცა და ტრადიციონამებრ მუხის ფოთლების გვარგვინით შეამკო.

გახლედი წელი იწურებოდა, რომ ნონამ მეორედ მიიბოცა ევროპის ქვეყნების ჩემპიონთა თასი.

მთიუნან ლოსაბერიძე

მიუნენის XX საზაფხულო ოლიმპიური თამაშები მიმდინარეობდა. ინგლისური პარკის მძლეოზე დილიდანვე გაისმოდა მშვილდების წუელი. პროგრამაში იყო მორტი დისტანცია — 50 მეტრზე სროლა. ქალთა შორის ცვალებადებურად ლიდერობდა ი. შილოვსკი (პოლონეთი — 894 ქულა.) მეორე ადგილზე იყო მსოფლიოს ჩემპიონი გამაჩენა — 870 ქულა. მასთან სულ ახლოს იყვნენ თანაგუნდელები — ევროპის აბსოლუტური ჩემპიონი ლოსაბერიძე — (862 ქულა) და პეუნოვა — (860 ქულა).

დასაყვეთ გერმანიის ქალაქში, სადაც თავი მოეყარა 122 სახელწიფის 10 ათასზე მეტ სპორტსმენს, სპორტული შეიბრების 21 სახეობაში მონაწილეობის მისაღებად, პართევი ქევეან ლოსაბერიძემ ჩაივია. ინგლისური პარკის მძლეოზე მისმა მშვილდმაც გაიწეილა და მშვილდოსანს მეოთხე ადგილი არგუნა.

...ელემტროტაბლოზე ანთო სიტყვა „მონრეალი“, ეს არის სახელწოდება ქალაქისა, სადაც 1977 წელს XXI საზაფხულო ოლიმპიური თამაშები გაიმართება. მიუნენმა ესტაფეტა კანადის ამ ქალაქს გადასცა. ეიმედლოვნებთ, რომ ჩვენი თანამემამულე მონრეალსაც ეწევა.

თინა კანტურკია

პარტიის წაღწეობის რაიკომის წევრი, სასოფლო საბჭოს დეპუტატი. სახალხო კონტროლის თავმჯდომარე, თავდადებული მშრომელი ქალი. — ასე იცნობენ თანასოფლელები წაღწეობის რაიონის სოფელ ორ-

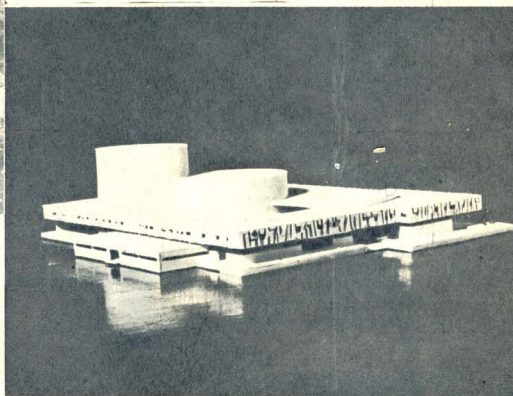
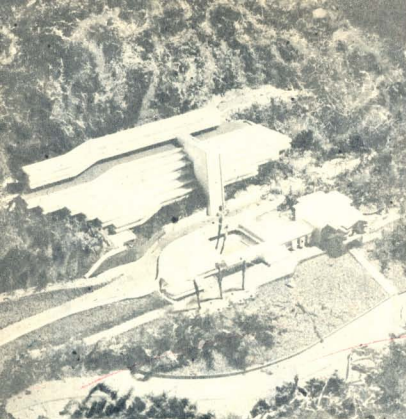
ბერიამ ჩიხლაძე

გორის რაიონის ქიწინის, დღევანდელი ძევერის მებელობის საბჭოთა მეურნეობას ბერიამ ჩიხლაძის უშუალო მონაწილეობით ეყრებოდა საფუძველი. იგი ჯერ აზრობდა მუშაობდა მეურნეობაში, შემდეგ — აგროტექნიკოსად, უბნის უფროსად. 1956 წლიდან ბერიამ ბრიგადის ხელმძღვანელობს.

გასულ ხუთწულდში მისმა ბრიგადამ სახელწიფის მიპყიდა 28.708 ცენტნერი ხილი 22.963 ცენტნერის ნაცვლად. მეცხრე ხუთწულდის ორი გასული წელიც ბრიგადამ სანიმუშო მაჩვენებლებით დაამთავრა. აგროტექნიკის უნარიან ხელმძღვანელს — ბერიამ ჩიხლაძეს სოციალისტური შრომის გმირის წოდება მიეყუთვნა. მარიამი მიმდინარე წელს სახელწიფოსათვის 539 ტონის ნაცვლად, 634 ტონა ხილის მიყიდვის ვარაუდობს.

კინიკიძის კოლმურნეობის მეჩაიეს თინა კანტურკიას. ახლან კი თინა კანტურკიას სახელი მთელ ზენს ქეეყანას მოედო. მისი შრომა პარტია და მთავრობამ დღრეყულად ლაფასეს — ხელბარქიან მეჩაიეს სოციალისტური შრომის გმირის წოდება მიეყუთვნა.

ლაპარა ჯამიერაშვილი

გაივლის წლები და გავარაში, დღევანდელი სასტუმროს ადგილზე წამოიშრობა 500 ადგილიანი ახალი შენობა, რომელიც შიის ტერიტორიასაც დაიკავებს და მოხერხებულად ჩაედება არქიტექტორის თავილი შერჩეულ რელიეფში.

არქიტექტორი ლამარა ეამიერაშვილი გახლავთ. დაიბადა მხატვრის ოჯახში. დედაც და მამაც მხატვრები იყვნენ. მამა ფორნტუე დაედება, რომ წამოიზარდა, შის ნამუშევრებს გაეცნო და ფერწერის სიყვარულმა გაიტაცა. წარჩინებით სწავლობდა ი. ნიკოლაძის სახელობის სამხატვრო სასწავლებელში. სამხატვრო აკადემიის ფერწერის ფაკულტეტზე უნდოდა შეესვლა, მაგრამ იმ წელს მიღება არ წარმოებდა. დროის გაედინა დაინანა, ალაბედად არქიტექტორულ ფაკულტეტზე შევიდა პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში, მერე კი სწავლა სამხატვრო აკადემიის არქიტექტორულ ფაკულტეტზე გააგრძელა.

თითქოს სურვილის წინააღმდეგ, არქიტექტორი გამოვიდა, ფერწერას კი არ ანებებდა თავს და ამ დანრში საკმაო ნამუშევრები დააჩვენა.

ამჟამად ლამარა ეამიერაშვილი სასტუმრებელ და საზოგადოებრივ შენობათა ტიპური

და ექსპერიმენტული დაპროექტების თბილისის ზონალური სამეცნიერო-საკვლევო საპროექტო ინსტიტუტის თანამშრომელია.

1972 წლის ივნისში სასიხარულო ცნობა მოვიდა პარიზიდან. მსოფლიოს არქიტექტორ ქალთა საუეთესო ნამუშევრების გამოფენაზე ლამარა ეამიერაშვილის სამ პროექტს მოწონებდა ხედა და ისინი არქიტექტორ ქალთა ბუტყარესტის მსოფლიო კონგრესისათვის შეარჩიეს.

ერთი პროექტია — სასტუმრო „გაგრიფში“.

მეორე — ტურბაზა ფარაენის ტბაზე. მესამე — ელტურის სახლი ბაკურიანში. პარიზელი კურნალისტები არ იშურებდნენ ხოტბას, რაკა ქართული ქალის ნიჭიერებაზე წერდნენ.

ერთ-ერთი კურნალისტი აღნიშნავდა ლამარას დიდ ტალანტს და მის დამსახურებად მიაჩნდა უარის თქმა უნებებისა და პარალელოპიედის ფორმის დიდ ანსამბლებზე. მას მოეწონა ლამარას ვრცელი შენობები, რომლებიც ისე ერწყმიან ცას, როგორც ქანდაკებები. მისი აზრით, ლამარას ქმნილებებს ნამდვილად შეუძლია ფრანგ არქიტექტორთა აღმართოვანება.

ეს აღფრთოვანება, პირველ რიგში, სასტუმრო „გაგრიფში“ პროექტს ეკუთვნის. იგი შედგება შედისართულიანი სახილ და ორსართულიანი აღმინისტრაციულ-სამურ-

ნეო კორპუსებისაგან. რესტორნად ეგვლა რესტორანი იქნება გამოყენებული. სასტუმროში მცხოვრები რესტორანში გადავა თვალწარმტაცი დახურული ბაღით, რომელიც დასასვენებელ ადგილად გამოდგება თავისი დეკორატიული მცენარეებით, კლდის ნატეხებით, ხავსითა და ქვით მოფენილი ბლიყებით. სახილ კორპუსები მთას ტერასებად შეეფენება, სართულზე იმოძრავენს ლიფტი, კორპუსის ზემო სართულს ქვემოსაგან გადასკრის მთაზე გათავალი ზედა სამაქანი გზა. ამ გზაზე მსუბუქი მანქანების ავტოსადგური იქნება. ზედა სართული ქვედას დაუკავშირდება ვესტიბულით. ვესტიბულითავე შეიძლება გაიასელა აღმინისტრაციული და სამეურნეო ორსართულიანი შენობი და სახილ შენობაში, ამ ორ კორპუსს ერთმანეთისაგან ქვედა სამაქანი გზა გამოჰყოფს.

არქიტექტორის რესტორნის გვერდით გაუთვალისწინებია კაფეს, ბარის, 250 ადგილიანი მკურნებელთა დარბაზის მოწყობა, და ყველაფერია, რაც ჩაუფიქრია, შესანიშნავი ერწყმის გავარის თვალწარმტაცი ლანდშაფტს.

არქიტექტორი აღმინისტოის ქმნის, წლებისთვის და შეიძლება საუკუნეებისთვის ქმნის. აღმინაზე დიხხანს ეი შენობები ცოცხლებენ, ისინი დარჩებიან და თავიანს სიტყვას იტვიან შემოქმედის მაღალ ოსტატობაზე.

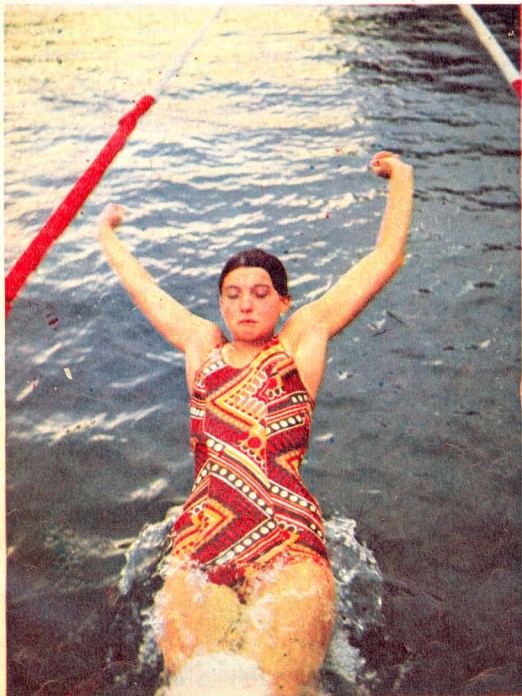
ლანა ლოლობერიძე

ჩვენს მკითხველებს, ალბათ, კარგად ახსოვთ 1961 წელს კინო-თეატრებთან გაკრული ფილები — ვალიოდა მხატვრული ფილმი «ერთი ტის ქვეშ». მანის ბევრმა პირველად გაიგო რეჟისორ ლანა ლოლობერიძის სახელი.

ფილმმა სიახლე, კარგი განწყობილება და ლაღი სურნელება მოიტანა და ლანა ლოლობერიძე ყველამ აღიარა ნიჭიერ რეჟისორად. ათ წელზე მეტი გვიდა, ფილმს ფილმი მოჰყვა... რეჟისორი დაბრუნდა და ცხოვრებასაც მეტად ჩაუკვირდა.

ლანა ორი შვილის დედაა. იქნება ამიტომაც დაინტერესდა ასე ახალგაზრდობის მორალურ-ესთეტიკური აღზრდის საკითხებით და ამ პრობლემას მიუძღვნა თავისი ბოლო სრულმეტრაჟიანი მხატვრული ფილმი «როცა აუვადა ნუში». მსუბუქებელმა იგი კარგად მიიღო — ეს კი დიდი სიხარულაა რეჟისორისთვის.

ლანა ლოლობერიძესთან ერთად სცენარის ავტორია ზაირა არსენიშვილი. ზაირასთვის ეს პირველი გამარჯვებაა. მანში რეჟისორმა ნიჭიერი შემოქმედი შენიშნა და ამიტომ არც მომავალში იტყვის უარს მასთან მუშაობაზე.

თინათინ ლევკეიშვილი

შარშან, ვარტის ბოლოს ლენინგრადის საცურაო აუზში ჩატარდა საერთაშორისო შეჯიბრება ვაზთუ «კომსომოლსკაის პრადას» პრიზზე. 200 მეტრზე გულაშმა ცურვაში ყველაზე სწრაფი აღმოჩნდა თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტის სტუდენტი, ევროპისა და ასარ კავშირის არაერთგზის ჩემპიონი 18 წლის თინათინ ლევკეიშვილი. აქ იგი ყველა ავიდა საპატიო კვარცხლბეკის უმაღლეს საფეხურზე, სამი დღის მანძილზე მან მეხუთე შესწორება შეიტანა მიღწევათა ცხრილში.

თინათინ ლევკეიშვილი 1972 წლის აგვისტოში გამოთულ სსრ კავშირის ჩემპიონატიში ყველა შეინარჩუნა ჩვენი ქვეყნის ჩემპიონობა.

13
78
5

სოფიკო ჭიკუბური

რეცისორი გიორგი შენგელია იღებს მხატვრულ ფილმს „ვერის მლოდები“. სცენარის ავტორობაც შენგელიას ეკუთვნის. მისი მეუღლე სოფიკო ჭიკუბური მთავარი სახასიათო როლის შემსრულებელია. უნდა გვგონდეთ, რომ სოფიკოს აქაც გაუმართლებს. ნიჭიერი მსახიობი არ შეიძლება უფერულად წარსდგას მკურნალების წინაშე. ფილმები მისი მონაწილეობით ყოველთვის ბოპულარული და მისასწონი იყო. სულ 15 ფილმშია გადაღებული სოფიკო. ვის არ ახსოვს მისი პირველი გამაჩვენება ფილმში „ჩვენი უბო“, სადაც დეფიციური სახე შექმნა ახალგაზრდა მსახიობმა.

მერე კი ეგვი გამართულ კინოფესტივალზე დააჩილოდევს „ხეცხერულ ბაღადაში“ ქალის როლის საუკეთესო შესრულებისათვის ს. ჭიკუბური.

და 1972 წელს ჭილდოთი აღინიშნა. მე-5 საკვიპრო კინოფესტივალმა დედის როლის განსახიებრებისათვის ფილმში — „უწილისოველი“ სოფიკოს პრიზი და პრემია მიაციუტენა.

დუშეთის რაიონის სოფელ ჭარბოლის კოლმურწინობაში კომკავშირის რაიონის ინიციატივით თავი მოიყვანს რაიონის სა-უკეთესო მეცხოველებმა, რომ შეჯამბრებოდნენ გრამინათის ცხვრის სწრაფად და ხარისხიანად პარსვაში. კონკურსში ცხრა-მეტი მამაკაცი და ერთი ქალი მონაწილეობდა. ბოლო გურში დარჩა ექვსი მონაწილე. ეს ერთი ქალი კი კვლავ შემორჩა ექვსეულს, მას 25 წუთში 5 ცხვარი უნდა გაეპარსა და თანაც დანის კაღვი არ უნდა დაშინწოდეს ცხვარს. ქალს არ აშინებდა კონკურსის პირობები, რადგანაც თავის მშობლიურ მთიულეთის კოლმურწინობაში ორწუთინაგვარს ანდომებდა ერთი ცხვრის გაპარსვას. აქ, კი სება კოლმურწინობაში, როცა შეჯამბრება დაიწყო და პარსვაში ჩაერთო, თავისი შეჩვეული დანები ინაცრა, შეიძლება, ანერვიულდა კიდეც, და თუმცე საკონკურსოდ მიცემული 5 წუთის სავმე 4 წუთში დაამთავრა, გული დაწყდა, რომ ძველებურად ორწუთინაგვარში ვერ ჩაეგია. მაშინ ხომ პირველ ადგილს აიღებდა სება მარქსიზმი! ახლა კი შესამე ადგილზე გამოვიდა მთელ რაიონში, მამაკაცების გვერდით. მხოლოდ ორი მამაკაცი გაუშვა წინ, ერთი — გუდამაყარის, მეორე — ჭართლის კოლმურწინობიდან. თავად, როგორც კონკურსში გამარჯვებულს და საუკეთესო მამარსავს, ჯილდო გადასცეს და ახალი ჯანმრებები უსურვას. ეს იყო 1972 წლის ადრული შემოღების ერთი მშვენიერ დღეს, — ასე მშვენიერი დაშასხორება ის დღე სებას.

ახლა კი ჩველებრივი შრომის დღეებია მისთვის მთიულეთში. მეტროპოლისის ფერაში ძროხებს უღლის — ასუღაძეებს, აშმეებს, წველის და მალაღ წველაძობას ადწვეს.

შინ მოხვტე დედასთან ერთად ოჯახში ფუსუსებს, საკონელს ზრუნვას არ აკლებს და ეზოში მოწყული ხილი და ჭირანახული დაბინაგებული აქვს. ასე გაივლის ზამთარი. ადრეულ გაზაფხულზე სება ყოზარისკენ გაეშურება და იქ მისხდავს მთიულეთის კოლმურწინობის ცხვარს, გაპარსვაში დაეხმარება მეცხვარეებს. საშუალად დღეში 100-მდე ცხვარს პარსავს. სარაკოველთა მეთოდის მიმდევარი, ცხვრის შეჯვრის წინააღმდეგობა, როცა ცხვრის სხეულ თავისუფლად არის გაშლილი, ფხიანად პარსავს დანა. მისი ერთი გაპარვით ძირიანად იპარსება მაგყეო. და ამ შემთხვევაში, რა თქმა უნდა, მალაღა პარსვის ხარისხი. პარსვის გარედა ყოზარში სებას ცხვრის წვეულ უხდება, შემოღობობაზე კი, როცა ცხვარი მშობლიურ მიწებზე უბრუნდება, ერთხელ გაპარსვას კიდევ ასწრებს.

გაზაფხულს ყოზარში გამაზაგრება მოჰყვება. მთიულეთის ცხვარი ბირში-აკის მასივზეა. თუ თბილი, ეკასიის ზღვიდან მონებარი ქარი ქრის, ცხვარი კეპი-ყოფლია და მალაღა მოსწეწილწვევრასა და ავშანას — რქეკავით ნოიერ ბაღასს. ზოგჯერ კი ჩრდილოეთის ქარი ამოვარდება, იგი ქარიშხლად იქცევა და მოვან დიდი ყინვებს. ცხვარი სხვაგვარში დაიპოლებს და საკმელს ჭარბულ შეეცევა. მწყემსები კეთილმოწყობილ ბინებს შეუფარებინან.

თუ ახალა გაზაფხული, დიდი დღე არ უწერია ჩრდილოეთის ქარებს! გაზაფხულის მზარობილია ბაგკანების დაბადება, ბაღასის ამოწყურება და გასეღა იალღებზე. გაზაფხული უყვარს სებას.

ლაგარა ბანეთიშვილი

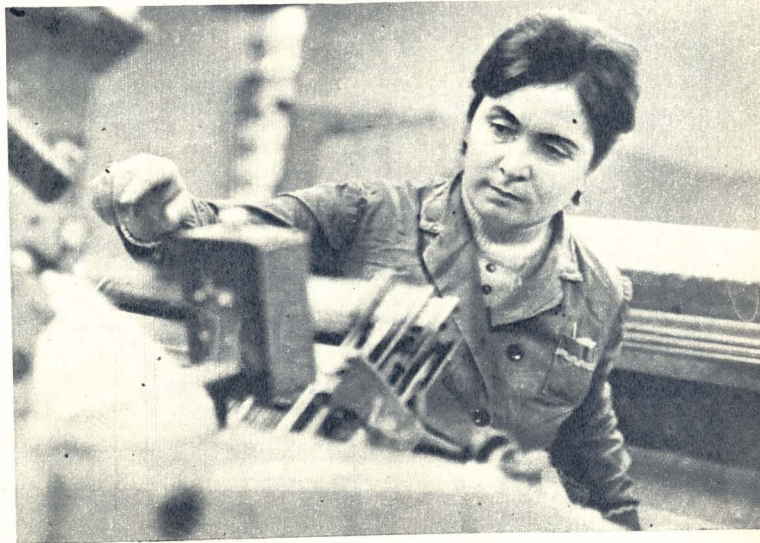

ამ ცამეტი დაზვიდან მდინარესავით მოდის აცვადები, სარკა, დუბლატინი. დაზვიში ერთ ხმაზე გუგუშებენ. გუგუშში გადის საათები. ერთ საათში თითო დაზვი მერს ქსოვილს კეცავს, თვეში კი — 1.000 მეტრზე მეტს.

13 დაზვი ხმაშეწყობილი მუშაობს, თითქოს არც არავის დახმარება, არც არავის ხელისშეწყობა სჭირდებათ. მაგრამ თუ მათ თბილისის აბრეშუმის საწარმოო გაერთიანებაში 1972 წლის გეგმა აგვისტოში შეასრულეს და ახლა 1973 წლის გეგმის ნახევარი შესრულებული აქვთ, ყველაფერი ერთ აღამიანს მიეწერება — ჩათი ქარკი მუშაობაც, მათი მოუდუნელობაც, ქსოვილის რაოდენობაც და ხარისხიც. იგი აბრეშუმის საწარმოო გაერთიანების მუშა ლაშარა ბანეთიშვილია. საბჭოთა კავშირის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატმა, საფეიქრო და მსუბუქი მრეწველობის ფრიადოსანმა, რესპუბლიკის დამსახურებულმა მქსოველმა ლაშარა ბანეთიშვილმა 1972 წლის გეგმა აგვისტოში შეასრულა და აგვისტოდანვე 1973 წლის ანგარიშში დაიწყო შრომა.

მარტყოფელი ქალიშვილი თბილისის პროფკავშირის სასწავლებლის აღზრდილი, კომკავშირელი, შემდეგ პარტიის წევრი, მრავალაზვოსანი, შემდეგ 13 დაზვის „კატრონი“, დღეს როგორც დეპუტატი, ხან თიანეთის რაიონში ამომრეგლებთან, ხანაც თეთრწყაროში და ხან წალკაში.

როგორც პარტიის წევრი, ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურეთა შვილების აკადემიურ მოსწრებას ადევნებს თვალს. საკლებში არ უკვირთ სხვების შვილების ამის გასაგებად მისი გამოჩენა.

ენესალა ქალაუზვილა

1. ნათვალარი

რა თქმა უნდა, ბევრმა არც კი იცის, რომ ღანჩხუთიდან მახარაძისკენ მიმავალი ავტობუსის მეოთხე გაჩერებაზე, მშვენიერ სოფელს ღესსა და ნინოშვილს შორის, მდებარეობს არაჩალები მშვენიერი, აწყვანებულ გორაკებზე და ფერდობებზე შეფენილი სოფელი ეწერა.

შინაინი ნოემბრის დღეა, ნათელი, თბილი. მანქანის ფანჯრები ღია ვაჟებს. ცნობისმოყვარეობით და კმაყოფილებით გაყურებენ გზას. ორივე მხრიდან ადრენებულ სანახებს. ცნობისმოყვარეობით, რადგან ჩემთვის უფელაფერი ახალია, კმაყოფილებით, რადგან მომწონს ეს სტილით სავსე, მწვანებალბიანი ტოტები, ორსართულიანი ოფა-სახლები, ჩიხა და ციტრუსის პლანტაციები, ვენახები და ეს უფელაფერი ბრწყინვალე ოსტატების, კაცაბაძის პერჯანა და სენაის ფერებს მაგონებს, ოღონდ მასშტაბები გაყოფილი დიდია — პანორამული კატალი... გვერდით პარკის ღანჩხუთის რაიონის ინსტრუქტორი გვი მეტეხაბიშვილი მიზის, აღზაბ ჩემი თვალებიდან არეკლილი შუთის გრძობის იმ შინაგან მოძრაობას, რასაც ახლა ვაწვდილი და ელიძემა.

— გვიცი, როგორც ვიცი, ეწერა მწირის ნიშნავს, მოუსავლიანი მიწას, — ვუღბნები, — აქ კი უფელაფერი პირიქითაა.

— მწირი ადრე იყო და მაშინ ახსოვლულური გამართლება ჰქონდა სოფლის სა-

ხელსავსე. — ამბობს გვიცი, — ოჯახი რომ გამოვიკვებოთ, მამაკაცები ფოთში, ბათუმში და რკინიგზის სხვა სადგურებში მიდიოდნენ სამუშაოდ, ამ წითელ მიწაზე ზომ ტუის გარდა არაფერი ხარობდა. სიმინდის მოსავალს მიწის განოუერება სჭირდებოდა, ხალხის უდიდესი საშუალება კი სად ჰქონდა გაღებს... სხვათაშორის, ეს სოფელი ნათავადარია...

— ნათვალარი?
— ჰო, მირიან გიგინეიშვილის უოფელი საშოსალი. თვითონ ზემოთ, გზიდან მოცილებული, მოაში ცხოვრობდა. რეკლუციის შემდეგ ბატონი გიგინეიშვილი უფოუდავლოდ გადაიკარგა...

2. რა თქვა კომოსიკსა

კომმუნარნიობის თავმჯდომარე დემურ აფხაზავა და პარტიბუროს მდივანი თემდე ნაყიბ ადგილზე არ დაგვიხდნენ, კომმუნარნიებთან ერთად სიონის მოსახლეს ახადებდა იუვენენ რკინიგზის დაღამა მდებარე ფართობებში.

- წავიდეთ? — შეითხა გვიცი.
- ფოთოლა რუხაჰეც თქ იქნება?
- ფოთოლა დღეს ჩაის კრეფს, — თქვა კომმუნარნიობის ცონომოსიტმა ახადგარდა ქალმა, — გნებავთ, დაუფაბებთ.
- სად კრეფს ჩაის?
- გრიგოლის ცუოში?
- გრიგოლის ცუოში?!

— ფოთოლას ორი ნაყეთი აქვს, — გავიღმა ცონომოსიტს, — ერთის „გრიგოლის ცუო“ ჰქვია, მეორის — „მარკოზის ცუო“. ორივე ერთად 2.500 მეტრია.

— ვასგებია. შარშან ფოთოლა რომ საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დებუტატად აირჩიეს, რამდენი კილოგრამი ჩაი მოკრიფა?

- ზუთითათის.
- გემგით რამდენი უნდა მოკრიფა?
- სამი ათას ზუთისი.
- ვამდლობო, წავიდეთ, გვიცი.
- გამოგვევით, — თქვა ცონომოსიტმა.
- ნუ შეწუხდებით, — თქვა გვიცი, — იმუშავეთ, ხელს ნუ შეიშლით. „გრიგოლის ცუოც“ ვიცი სადაც არის და „მარკოზის ცუოც“.
- ნახვამდის, ქალბატონო.
- კარგად ბრძანდებოდით. შენობიდან გამოვდივით და გზას მარცხნივ ჩავუვლივით.

3. რა თქვა გვიცი

- ფოთოლას რომ დაინახავ, გაგვიკირდებია.
- რატომ?
- მოსწავლეს ჰგავს.
- რამდენი წლის არის?
- ოცდარობის, მაგრამ იხე გამოიუერება, მოსწავლედ გგონება. უოხალი გოგოა.
- წელს გავმეოთ რამდენი კილოგრამი ჩაი უნდა მოკრიფა?

— სამი ათას ცხრაასი. მაგრამ ექვსი ათასს გადაჭარბა. ვაკეოცებს ამ ტანმორჩილი გოგონას შრომისმოყვარეობა, შინაგანი სიმდიერე. სოფლის ახალგაზრდობისთვის მისაპაიძო და სამაგალითოა. მისი შექმურ ბეჭერი ძალაშიღლი ვახტა მწიწანე და წარჩინებულად. ფოთოლია იოთის წელთა კომპაზისორის კომიტეტის უცვლელი მდივანია, უკეთესის პირჩვევის

4. გამბარჯობა. ფოთოლი

უკო ვაკეიარეთ, ლანატკაცია. ტანმორჩილი. გამბარჯი, წაბლისფერთანი გოგონა ჩაის კრეფს. ლაპარაკის ხმა რომ მოგვხმა, მოიხედა, გვიცი იცნო და მორცხვი დიმილიმ ჩვენივე გამოეგარა.

— ეს არის ჩვენი ფოთოლია, — თქვა ვაკემ და ხელი ჩამოართვა.

— გამბარჯობა, ფოთოლი — ძველი ნაცნობიკობა მივსახლებე, მე ხომ უკვე ბევრი რამ ვიცოდი მის შესახებ.

— გამბარჯობა.

— შენზე ნარკვევის დაწერას აპირებს, — უთხრა ვაკემ.

— ისევ მორცხვად გადილობ.

— ფოთოლია

— დიახ.

— ჩაის კრეფის სეზონი ხომ სექტემბრის ბოლოდან გრძელდება? ახლა...

— ლაო ჩაის საპირე მასალას ვკრეფ, — თქვა ფოთოლამ. სიმარცხე სტრაოფულმა გამოქვეყნებებამ შეუცვალა და დინჯად განაგრძო. — ლაო ჩაის მედიცინაში დიდი გამოყენება აქვს, კოფეინის დასაშუადებლად იყენებენ.

— თქვენი კომკავშირელები ხედა აჩიან? — თხოვიაინი ნაკვეთი მუშაობენ.

— მშვენიერი გოგონები არიან, — თქვა ვაკემ.

— არ შევცდებით, თუ ვიტყვი, რომ ფოთოლმა ტოლს არ უღებებ. ასე არ არის?

— მართალია. ლამაზირა კეტლძე, ვინერა ხოფორია, იამზე გუქაბიძე, და ნანი ბურჭვალა დაწყვერელები არიან.

— ფოთოლია, როცა ჩაის კრეფის სეზონი მთავრდება, რას აკეთებთ?

— უველაფერს, რაც სოფელს სჭირდება. სამიდიის ცეხვა, ყუბჩინის კრეფა, სოიოს აღება, ჩალის სასილოსედ დამზადება... ერთი სიტყვით, უველაფერს. ჩასაც ვაწველები.

— სასოფლო-სამეურნელო ინსტიტუტში (სწავლაში) დაუსწრებლად, არა?

— დიახ. მომავალ წელს აგრონომიულ ფაკულტეტის ვამთავრებ.

— კი მაგრამ... ვთქვი მე, — ამდენ საქმეს როგორ უთავებთ ერთმანეთს? უმადლესი სტუდენტის დებუტატობა, კომკავშირის კომიტეტის მდივანობა, ჩაის კრეფა, სწავლა...

— ააზრ არ მიფიქრია, — ერიმებმა, — ვიცო. უნდა ვაკეთებდი, და რაც შემეძლია...

— აკეთებთ. ალბათ იმიტომ, რომ საქმე არ გაზრდებთ.

— არ ვიცო... ალბათ.

— მო, მართლა, ფოთოლია ეს პლანეტაცია „გრიგორის ეწოა“, ის კი — ხელი კვეთი ვაკეოფირე, — „მარკოსის ეწოა“, ხომ?

წინელი ბაზარიჩიძე

თუ შევცდებო

თუ შევცდებომა სიკვდილი შენთვის, ერთი შევცდომის უფლებმა მაქონდეს...

რა საიდუმლოს გვიმზღავდა ღმერთა, რის გულმის ფორმას აქდივდა ფოთლებს?

რად ღმერთებმა ვარსკვლავებს ცდომილით, რა შევცდებომა ბრალდება მნათობს?

სად დიდის შენი უოფილი ცოლი, რომელიც ალბათ ჩემსავით ვადარობს

გარკმებს ტარიელს, გარკმებს ავანდილს, გაღაიწებულს გიწოდებს სახელს,

ო, მის სიწმრებში აღარ დამთავრებ, რად ხელთათმანი იმზრალებს სახეს.

იქნება ტრის ვეფხის ღეღაო...

სწრაფად ორავებს ერთად გვეტრია... მე გულავს ზმანება, მას კი დღეიანი, რომელიც მწირად დაიწვირია.

თავს მოვიყრიდით ორი ცდომილი. შევგაიწვარება ცის ლურჯი სოკო...

ხარ უფლისწული მიუწვდომელი. ბატონს ვამოვებ სოფელი ვიცი.

სუთირი ღმერთები მიყვები მცხეთას, თოხისან ეძერწავ შეთარისფერ კოხინებს...

ხომ შევცდებომა სიკვდილი შენთვის, ერთი შევცდომის უფლებმა მაქონდეს!

სიზმარი

დამეხსიზმრები — ციამბეჩენისკენ მიქნებომა მფრინავი ლიფტი.

დამეხსიზმრები, შენს ფიქრებს ვისმენ და იღმეული ხმებისკენ ვილტვი.

ღმილი მშვიდი და მედიდური... ან შესაძლოა მე მტყუნებმა...

სადაღაც კარებზე ამოტყფირული ეღერის შენი ვეარა... — რა მემულებმა!

— დიახ.

— რატომ ჰქვია ასე?

— გრაგოლ ვეჯამებ და მარკოსი ხოფე რია ბიძაშვილები იყენენ. ჩარკოლიკამდე თავად ვიგინეშვილისაგან მიწა შეიძინეს და ჩაის პლანეტაცია ვააწუნეს. კოლმეტეოზაციის დაწვეებისთანვე პლანეტაციები კოლმეურნეობას გადასცეს. მას შემდეგ ამ ადგილებს სოფლები მათი სახელები იხსენებენ. გრიგოლი კარგა ხანია გარდაცვალა, მარკოსი კი ახლაც ცოცხალია, ოთხმოცდარვა წლის მიუხედავად თავს მხნად და განმრთილად გრძნობს. წამობრძანდით ჩვენს...

— გმადლობთ.

კრძალით ვებები უფიერებს ჩარჩოს, თავვემ დავეები კიბებს დახრილს. ვარისფერი ნისბი მიტყარეს კანქო, — შენი მხალი, ღამაჩი სახლი...

რად არ მასწავლებს ღმერთებმა ლოცვა, თუ უნდა მხოლოდ სანთლები ვანით, რად არ ღებნა მგავლენი, როცა მელიხარ, ასე მმღავთ და სანთ...

რად არ ამოდის შენს ნატრფალზე — რად არ იწუნებთ ძელკვები ტორტმანს. შენი იერიანი, შენი ხმით სავსე, რად ვერ გიბეღავ საკითხის ზობას.

შორს ხარ სიზმრად — ციამბეჩენისკენ მიქნებომა მინისფერ ლიფტით...

ნუ დაბუჯავებ და ნერვ უმერისხავ, რომ ძველებურად მაგ ცისკენ ვილტვი.

მე მას არ ვერბევი, თუმც მტრად მეგულებს, ღმერთები მტერიც კი უნათეს ტატნობს.

რა შთამბეჭდავი, რა დიდებულ სცოდნა თურმე სიძულვილს ღოცვა.

დაღის ამ ქვეყნად ღამაჩი ქალი, რომელიცა შეუღლი უნათეს ტატნობს, ღმერთო, ის არის ვილაციის ჩაძლი, იგი ვილაციის ცოლია საწოლი.

სეი დედა და უყვარს შვილი, და ეცურება ღამით მთავრად, ჩასაც სიკვდილის აფიორებს ჩრდილი, აქენს მზე, ციდან გადამოსცუნვარ...

ვართ ერთი მიწის და ერთი ნენის, და ჩემი ვჯარაც იმაგ მთავრად, მაგრამ ის მშვილად ჩემს საფლავს ბეჯის, მე კი ვხრიალებ: რა ღამაჩი...

— სხვა დროს, ფოთოლი.

— როგორ გვეაღრებოთ, სტუმრები ბრძანდებით. ბაბუა მარკოსი მშვენიერი მოხალისეა, თვითონ დაწმუნდებით... წამობრძანდით, წამობრძანდით. სხვა გზა არ არის, ჩემს ეწოზე უნდა ვადააროთ, ოქანი დაჯილიოცეთ.

— ნართობ და დასაღიცი ხარ! შენს მომლებს ვაუმარტოს, ფოთოლი! შენს ნაამბარ სოფელს ვაუმარტოს! შენს შრომულ მეგობრებს ვაუმარტოს! შენ გაგიბარტოს, განმრთილობას, წამობრძანდით, კარგ მუღლეს და ბედნიერ ღეღო ბას ვისურვებ, ფოთოლია!

მხატვარი ლა სენიძე

გვიყავს!

გომთხრობა

— მაინა
— ვირა!

სახლავო პორტში როდი ვიყავით. ჩვენ, არაღმინე კაცი, საცხოვრებელ სახლს ვაგებდით თბილისის ახალ უბანში. ბევრი მემანქანე გამოვიცადეთ კოშკურა აშენებ. ზოგი დიხანს არ ჩერდებოდა, ზოგი არ ვარგვოდა. ერთმა მაინც ისე გააწვავა ჩვენი მოავარი ოსტატი ლევან ბექაური, რომ ცოცხალად უღვლა კოშკურის კაბინიდან გადმოვითრია მემანქანე. მტრისას, ვისაც მისი ხელი შეეხებოდა! — ზორბა, ჭანიანი ვტყავი იყო.

ერთბელ, სამუშაოთა მწარმოებელმა ინფინერმა, მშენებლობაზე ვიღაც მოხდენილი გარეგნობის ქალიშვილი მოიყვანა. მუშაობა გერ არ დაგვეყო, ახალი მისული ვრეყავით და ტინასამოსიც კი არ გამოგვეცავლა. ინფინერმა ქალიშვილი წარმოგვადგინა და გეთობრა:

— დღეიდან თინა ნაცვლიშვილი იქნება ჩვენი კოშკურა აშენის მემანქანე. ლევანს სახე ისე დაემწყა, თითქოს მწარე წამლი დალიო. სხვებს გაგვეღმა. არ დავიჭერეთ.

— უფროსო, ხუმრობთ თუ მართლა? — ჭიოხა დურგალმა იოსებმა სამუშაოთა მწარმოებელს.

თინა ნაცვლიშვილიმ ყველას ღიმილით ჩამოგვართვა ხელი და თქვა: — მართალია, მე დღეიდან თქვენთან ვიმუშაებ. ტინასამოსს რომ ვიცვლიდით, ლევანმა მიიხრა:

— დავიღვიუო.
— რათა, რამ დავგელუა?!
— ისრდაც აქა მაქვს, აი! — ბექაურმა საინფინერილო თითი კისერში დანახვით გამოიჩვა.

უწინ ლამაზი ქალები თებებრა და კინოში გარბოდნენ მსახიობებად. ახლა ლამაზმანებს სად არ ნახავთ! გახაოცარი თითქოს არაფერი იყო, მაგრამ ჩვენ მაინც არ დავიჭერეთ, რომ ქალიშვილი ამ სიმამლდ კოშკს წესიერად ააშუშავებდა. ერთის შეხედვით, თითქოს, ადვილი სამართავია, მაგრამ ნურას თქვარავად. აქ მართა „მინა“ და „ვირა“ არ გებრა.

— შეხედეთ, შეხედეთ! — მუჭუღაგუნე წავავრა დურგალმა იოსებმა და კოშკურისაკენ

მიგვახედა. ვაუტრად ჩაცმული თინა ნაცვლიშვილი მარდად აღიოდა კოშკურის კიბებზე. კაბინის კართან, მომცრო ხაქანზე რომ შედგა ფეხი, ჩვენსკენ შემოვართალდა, გადმოგახედა და ხელის აწევით გამოგვიყავანა სალაბი.

— მონახეს რადა! — უკმაყოფილოდ ჩიბურტყუნა ლევანმა და მიბრძანა ბეტონსარევეს ხსნარი მომშენადებინა.

იმ წელს, ინსტიტუტში ვერ მოვხვდი და, ახლა მშენებლობაზე დამხმარე მუშად ვიყავი: რასაც ოსტატი მიბრძანებდა, ყველაფერს ვაკეთებდი.

სანამ ბეტონს მოგამზადებდი, იოსებ და ლევანი მესამე სართულის ხაქანზე რაღაც ჩაიხიბოდნენ.

ამ დროს რკინა-ბეტონის კონსტრუქციების ქარნიდან დიდი, ვრცელი მემანქანი სიკარები მოიტანეს და თინა ნაცვლიშვილს საშუაო გაურჩნდა.

ბეტონსარევი დღუღუნებდა, სასვე ქვაბურა ბრუნავდა. ვუცდიდი, სანამ ერთმანეთში კარგად აიზილებოდა ქვაშა და ცემენტი.

კოშკურა აშენის კაბინას გახეხედი. შემინულ კაბინაში იქდა თინა. შორიდან ბიჭი იყო და ბიჭი, პრედილი თვახარავი რომ არა ჰქონოდა მოხვეული.

— მაინა!
კოშკურა აშენ წინ გაცურდა, რომ მისი ხორბული მანქანას გასწორებოდა. სიმაკარბზე ოთხი ერთმანეთზე გადახმული კაუტე დაეშვა.

ლაღოს და იოსებს ვერ ვხედავდი, მაგრამ ფიჭრი არ უნდა, ისინიც, ალბათ, ჩემსაკენ გაუაციციებთი ადევნებდნენ თვალს ახალი მემანქანის მუშაობას.

— ვირა!
მიძიმედ დაწევილი მანქანის ძარას ერთი სიმაკარი მოშორდა, ბაერში ნელა, თანაბრად გაცურდა და საამშენებლო მოედანზე დაწევიბოლ სიმაკარბზე ფრთხილად დაეშვა. პირველს მეორე სიმაკარი მიჭვეა, მეორეს — მესამე... და რაგორც მანქანამ, ისე მეც ვიგარბენი შვება და სიმშუბუტე.

მთელი მანქანა დაიკალა. ჩემი ბეტონიც მზად იყო. ხის დიდ ვარცხლი გადმოვცალე და ახლა მე შევძახებ ახალ მემანქანეს:

— მაინა!

თინე დიონიზიანი

„პაღოს ქუჩა, ნომერი 58ა...“

ისევ ის მუდარო, პატარა გზა,
ჩემზე დიდის ნივთების თრობის...
ხან ნსელი, და ხან თაკარა ცა—
მე ისევ ნაწმუტარ სიამეს მგვარს...

ამ გზაზე ყველან, დიდის ხმის ვგრძნობ,
მე ვხმად დიდის თვალბრუნების...
აქ ფიქრი ისევ წაიხუცანს შორს—
და სულში უტყებს სიმძერად ედრის...

გაგონა ერთი შესტყროდა დარს,
ჭკონდა ვარდის და შაისის ცაც,
მოვიდე, ვუბნობ დედას და მას,
ვფაგან, წაუსულან, არ ვცივი, საღ..

დავივებ იმ სახლს, ნათელს რომ მდენს,
დავივებ სახლის მისამართს, ძველს:

— გამოდე კარი!
რომელი ხარ?...
— მსურს, „პაღოს ქუჩა, ნომერი 58ა“.

თუ კი მოხვალ...

თუ კი მოხვალ, თუ კი მოხვალ ჩემთან,
თუ მაჩვენებ ცისფერ თვალთა შერთა,
ისევ მოვა სიყვარულის სევდა,—
როგორც სიო აღრუთაა წელთა...
ისევ ისე იბრიალებს ცაცხვი,—
ტოტებს გაშლის მეცხრე ცამდე აწვდილს.
შენ ისევ „პაღოშს“ დამოიხებ აღმთა...
მე დაგინებ მეტრზე წითელ ხალხას,—
თუ მაჩვენებ ცისფერ თვალთა შერთა,
თუ კი მოხვალ, თუ კი მოხვალ ჩემთან...

„პლაკაჟი“

ღამე უშთავრო... სთველემენ უვაჯილები
ნაწი ვარსკვლავითი ღამა ფრადებთი...
შორი მოვარების ტკილილ გაღმდებთი
ისევ ამბარწინდენ ცაზე „სულიადები“...
ცთა იყვანის მუწი დარაქები—
წელა ირხევიან, ჩემი უკვადები...
მთვე წაქროსნის მუქი ფარაქები,
თავზე ევლებინან ღურჯი შეუქვარები...
ძველთა ოცნებების ჩემი ტრლო-კარი
ცაზე აწილდა თორი ვერადები...
თითქოს შემეცნეს, ძველი მეგობარი,—
ისე დაწყურებენ ჩემი „სულიადები“...

*) „სულიადები“ — ვარსკვლავთა ჯგუფი.

ვარცლის საკიდებს კაუჭები გამოვდე.
„ვირა-მეტი“ — ვანაშენ და ბეტონიო სავსე
ვარცლი ცაში მფრინავი ხალისასეთი
გაფრინდა. გაფრინდა და ოსტატ ლევან ბე-
ქუარს მივრთვა.

კიბე სულის ერთი მოთქმით ავირბინე და
მეც ბაქანზე ვარჩინდი. ლევანმა არც კი შე-
მიხმებდა, ვარცლის საკიდებს კაუჭები მოხ-
სნა და ჩავუღმდებარე ჩაბურღულნი:

— ვირა!
დღი ბურღულუნა ვინმე კი იყო.
— ურიად, ძმარო, რას გრჩია! — შექვი ღურ-
კაღმა მემანქანე. შემინულ კაბინას თვალ-
მდებს მოაშორა და თავის საქმეს მიხედა.
ღაღამ მიზნარმა ბეტონის სხნარი ღოჭის
ბლოკზე დამხსნა. სწრაფად შევახვე ვიდ-
როები და სმართი გადავკლე ედელბუზე.
მერე იმ ადგილისკენ წაშვიდა მოზრდილი
სიმაკარი. ბუქვირო მისადგამა მომწედა. შე-
ვატყე, რომ მემანქანისადმი უღმობილო იყო.
ვათხო, ღმერთო გაუწყურეს და მთელი ახე-
ვლა მას ზაქაქანი ძირს დაუშვათ. მაშინ
ხომ ყველაფერი წაუსლი ჩავვერებოდა. მაგ-
არ სიმკარი ნელა, თანახრად ცრებოდა,
მერე თავის ადგილზე მოვათავსე.

— ურიად, ძმარო — კვლავ ვერ დამალა
თავისი აღტაცება იოსებმა. ლევანი კი პირ-
დაწი წაუღარავებოდა ღმერთი დედო. სახე კი
დაუსუფრია. მიმკარს კაუჭები მოხსნა:

— ვირა!
სულ სხვა ეუხი დასლო თინა ნაცელიშვილ-
მა ჩვენს სამუშაო უბანს, ქალი მაინც ქალია
და თავისებური ენებით დატრიალდა. უწინ,
შესხვედებოდა, პირდაპირ სიმაკარი ვაგონი-
ლით ვაჯობს, ზედ დავყრდილი ბურს, ძეხის,
თევზსა და მწვანოს. თინამ აღერგალს მა-
გიღა შეაკვირვინა, ორი გრძელი სკამიც გა-
მართვინა, პირველ სართულზე ერთი თინა-
სა სასადილო გამოვყენებ. არ ვიცი, თინა-
დამ მოიტანა თუ მალაჩაიში იყიდა, სასადი-
ლოში უტრქელი, ელემენტარულია და ორი-
ოდეტე ჭკაბაც განაღ. ყველაფერს ღაწათი
დავტოე. შეხვედებინას თინა კომპიუტრის
ჩამორბინდა, კერძს ვაგვიცხებოდა, სუფ-
რას ვაგვიწოდებდა.

სულ მალეღამ ვუტყვირდი. მიფრთხი-
ლებდა ვულს. დილით, ადრინამდ ვაგვირ-
დი სამუშაოზე, რომ თინასთვის მიმწერდი,
მენახა, როგორ მოვლოდა კომპიუტრს გამო-
წყობილი. საპრო ხანს, ამ აპრონილი, და-
მუთავებებულ სახლიდან რომ ვაგვიღობ, ა-
ხლო-მახლო სახლებიდან მომინადრებები გა-
მდრდებოდნენ და თვალს არ აშორებდნენ.
მიღობდა ამაყად, თავმომწონედ.

ჰოდა, ძალიან მინდოდა მიმწერო სამუშაო-
ზე. რამდენჯერაც ეს ვცადე, იმდენჯერ იქ
დამხვდა. უკვე იქნა შემინულ კაბინაში და
გველოდებოდა.

მევაჯივებდი ერთ სართულს, — ხელაბ-
და, თითქოს თავიდან იწყებოდა ყველაფერი.
რომდენიო სართულზედა უსტატე იგი-
ვე გვექნადა გასაკეთებელი. და ასე, ნელ-
ნელა ვუთვლავდებოდი კაბინას, სადაც
მეც მოსთვინავი იქნა. უკვე შეგვიძლია
მისი დამოხმის დანახვა.

იციო რა ხალისი ჭქონდა მუშაობას?

სამუშაო უბანზე მივირბინდი თუ არა,
უწინ შემინულ კაბინას ავტოვადვი. ჭულ-
ამოვარდნას ჭქონდა. შევინწმვდი მას და
ხელის ადებით მივესალმებოდა. ის აღი
სკლიდან გამოუსულდა ხელს და მისაღმდებს
წინადა დამიქენდა. მერე მოვილოდა ლევა-
ნი. ყველას ერთი თავის დაკვირთ მოგვესალ-
მებოდა. ხიბობს არავის მიაშართ არ აშუად-
ნებდა. თითქოს შემინებლობს გარდა სხვა
დარდი და საუჭიარლა არაფერი ჭქონდა.

— მაინა!
— ვირა!
დიდრბიალებდნენ კომპიუტრის გორგოლა-
ტები, ბავირო დამიარტებოდა, საკედლო ბლო-
კი ჭკერიც ვაცურდებოდა...

ოჰ, რა ცაქია ეს ლევანი საქმიანის იყო,
თინას ოდნავ სწორად არ ჩამოეწოდებინა
სიმაკარი, ამ საკედლო ბლოკი, იმ წუთში
აშუატყუდებოდა და მერე რიგობა! „ნა-
ხეს რაღა!“ — აიჩმა და თითქოს ვედარა-
ფრის თქმას ვერ ახერხებდს, ამას-ღა იტყო-
და გულმოსული. გულის მოსასველიო კი
არაფერი იყო. უკვე მახარებდა ლევანის
საკეთილი: მისი მიზნობა თინა აქედან რომ
წყაიფიანო... როგორც კი იტყუდა „ნახეს
რაღა!“ იმ წუთში ღოყებზე ციცილა შეკი-
დებოდა. ვერაფერს ვეუბნებოდა. ბოლოს
გულში ვაქვლავდი.

სამბრბობას ჩემად იქნა. თინა ხომ იქ
იყო და თავზე დაგვტრიალებდა, პირში ეთ-
ქვა მისთვის თუ რამ სათქმელი ჭქნდა.
იმავლე ვბრაზობდი, ლევანს ამის გამხე-
დალმა რომ არ ჭქოფინდა. თინას მართლ-
დად კერძის კი გემრიელად შეუტყვირდი. ქვე-
შე შეხვდავდი, თითქოს რაღაცას ექანდე-
ბოდა, ისე უღმდებოდა.

მე კი თვალბრუნა შეგოცივებდი თინას და
ისევ ღაღრბისი შექცოვდა.

— მაინა!
— ვირა!
ო, რა სასიამოვნო იყო მისი კრელი თვა-
საკრავის გამოჩენა შემინულ კაბინაში!

ერთ დღეს საბავირო გზით „ფურცელიო-
რის პლატოზე ასვლა ვაღაყვავებ. ჭე-
ქანზე ვაგვიდე თუ არა, ვაგვიდე დაიძრა.
წამით ვერ მივუსწარი. საწუენი თითქოს
არაფერი იყო, სულ მალე ზემოდან მეორე
ვავინო ჩამოცურდებოდა და იმით ვარდობ-
დი. წითელი ვავინო კი ამ დღის წიკვადი-
ლების ღრქილით მომრდებოდა.

უტყე, ვავინოს ფანქარაში, თვალში მოგვა-
ნი ლევანს და მასთან სულ ახლოს, თითქ-
მის, მის ჭკრელზე მიერდებოდა თინა ნაცე-
ლიშვილი.

ეს არ იყო მოღანდება, თვალს არ მო-
ვუტყუებოვარა. ვაგოგნდი. საღარა? რო-
გორ?.. რა მოხდა? რატომ იყენენ ერთად
ახე ახლოს? რატომ ვასცქეროდნენ ისინი
სივრცეს ახე ნეტარებით?

— მაინა! მაინა! — უნებურად დეიძობა
ჩემმა აფორიკებულმა გულმა. მაგარამ ამ
ხვეის ვინ ვაგოგნებდა, დახლა ვინ დამეხე-
და წითელი ვავონს, რომელიც სწრაფად მი-
ექანებოდა მაღლა.

თოვლის გოგონა

ზამთრის ერთ დღეს, ბავშვებმა გადათვრიბულ მინდორზე, თოვლის თოქინები გააკეთეს: მგელი, მელა, ნახშირისცხვირის მურა, კურდღელი, დათუნია და, იცით კიდევ რა? — ბაწაწა თოვლის გოგონა. იგუნდავეს, რღბინეს. მერე კი დაღლილ-დაქანცულნი შინ წაივიდნენ. შეღამდა თუ არა, თოვლის თოქინები ამოძრავდნენ: მგელმა დაიყუვლა. ნელამ თავის კუდს დაუწყო თამაში, კურდღელი დათოვლილ ბუჩქებში შეძრა, დათუნია აბაჯბაჯდა. მურია გაცუნცულ-გამოცუნცულდა და გოგონას წინ ჩაცუნცქდა. თოვლის გოგონამ შავი თვალები ააქიმცხმა. წინსვლით მისუბუქ კანაზე ხელი დაისვა და იკითხა:

— რატომ გაიქცა კურდღელი?
— შეეშინდა, მგელმა არ შეშეშოსო, — მიუგო მელიამ.
მგელი გაბრაზდა და კბილები გააქრაუნდა.
— აბა, აბა, გეკონად იყავი! — ტორი მიუღღრა მას დათუნებში.
— მოდი, ვითამაშოთ! — თქვა თოვლის გოგონამ.

— ვითამაშოთ! — გაეხარა ყველას, — მაგრამ რა?
— დაქერობანა, — მოისაზრა მგელმა, — თქვენ გაიქცით, მე გამოვიდგებით. ოღონდ ბუჩქებში არავინ შესვიდით. თანახმა ხართ?
— გავრბივართ! — თქვენ დანარჩენებმა და გაიქცნენ. შემოუბერა ქარმა, ფიფქები ბზრიალსავით დაატრიალა, ახვებთ თოვლიც დანოთამაშენი შიგ გაახვია.

— ახლა კი ვერავინ დამინახავსო. — გაიფიქრა მგელმა და ყველასაგან უჩუმრად კურდღელი გადულაბა. უცხად ქარი ჩადგა და თავჯაახნეული თოქინები აქით-იქით მიყარ-მოყარა.

— უმ, ძლივს არ მოვიტყვი სული! — თქვა თოვლის გოგონამ და მოთამაშენი შეათვალიერა: მელას თავისი ფაფუკი კუდი ხაჩიტსებზე შემოდებული მატყლივით აწეროდა. დათუნისა ღოუები გამომუშტოდა. მგელს ბალანი ზღარბივით ამურმგნოდა. მურიას უკლი ავბრისა, თვალები დაუსუნდა. და გაოცებისაგან ეფუდა: კინაღამ თავი წამაღლია ქარშაო.

— კურდღელი სადაა? — შეშფოთდა გო-

გონა. მიძენ-მოძენნეს, მაგრამ კურდღელი ვეღარსად იპოვეს. გოგონამ ტირილი დაიწყო. უცხად ძირს ჩამოვარებული ცრემლი გაიუინა. თოვლზე მძივივით გაგორდა და ბაკიად იქცა.

— იი გაიყვრა გოგონამ, — აი, კურდღელიც. განვარძოთ თამაში.
— არა! — თქვა ეშმაკმა მელიამ და თვალი მუცელგამობერილ მგლისაკენ გააპარა. — ვითო, ისევ დაკარგოს ბაკია. უციუესია ჩამოვსხდეთ და ზღარბები მოვუვიეთ. თუ გინდათ, მე დავიწუებ:

— იყო თეთრი, თეთრი თოვლის მგელი, როცა მოშვიდებოდა, თოვლის კურდღელს გადაულაპავდა ზოლზე. მუცელს ამოივსებდა და დადიოდა არხინად. ქამად საცოდავ კურდღელზე, დამსკელი კი არავინ შეჰადა.

— ასეთი ზღარბების მოსმენა არ მინდა. არა! — თათი გაქანა უყანა ფეხებზე ჩაცუქულმა კურდღელმა.

— ეს ზღაპარი არც მე მომწონს. — თქვა გოგონამ. — აბა, მგელი, ახლა შენ გვიამბე რაიმე.

გველს ხმა დაიბოხა და დაიწყო: „თო-

ლის მელიას შემურდა, მგელი მუცელამოკ-
სებულად რომ დადიოდა...

—ოო, — შეაწყვეტინეს თოჩინებმა, —
შენც მელიასავით ჰყვირი, აბა, დათუნია...

დათუნიაპაც არ დაუყოვნა: —იმ მგელს
მურიასი და ჩემი შიში რომ არ ჰქონოდა,
თოვლის გოგონასაც გადაუღებოდა...

—უჰ, — ამოიხზრა გოგონამ, — სხვა, სხვა
ჩამე თქვიო...

—რა უნდა ვამბოთ? — უფრები ჩამოყა-
რა მურიაში, — ამ თოვლის ხეებისა და თოვ-
ლით გადათოვრებულ მინდორს ვარდა არა-
ფერია მინახავს.

—უჰ! — ისევ ამოიხზრა თოვლის გოგო-
ნამ, — შენც არაფერი იციო?..

—მე, მე ვიცი, — მოიხმა ვილასის მზია-
რული ხმა.

—რომელი ხარ?!

—შენ თვით მოპოვე!

გოგონა იქით გაიქცა, საიდანაც ხმა მო-
დიოდა. იქაურბო მითავალ-მოთავალდებრა
და ერთ ადგილას, მიწის გულდიდან მოჩუ-
ჩხებ წყარო დიანახა.

—რანაირი ყოფილხარ? — გაიკოცა გო-
გონამ, — არც თოვლს მკავხარ, არც ლამეს,
არც უფიქრს...

—მე ხომ მოწიდან მოვედივები, მოწა თბი-
ლია, სითბო კი არასადღეს გამოიწივს და ამი-
ტომ არ ვცვარა არც უნებლად, არც ლამეს,
ლამე შევია, მე კი სხვა ფერისა ხარ.

—სითბო... რა არის სითბო? — იკითხა
ოვლის გოგონამ, — იმასაც ფერი აქვს?

—ჰო, აქვს. ვაზაფხულის ფერი აქვს...

—მე თეთრი ვარ, ლამე შევია, შენ სხვა
ფერის ყოფილხარ, ვაზაფხული კი რა ფე-
რისა?

—მწვანე, წითელი, ვარდისფერი და კი-
დეც...

—მოიცა... გააწყვეტინა გოგონამ, — გა-
ვაზაფხული არაა, რომ არ ვიცი?

—გაზაფხული... — ჩაფიქრდა წყარო, —
საფიქრელი სითბოა, სითბოში ჩნდებათ
ლაზროფანა უყვარლები, თოვლები მოვარაფ-
ტე ჰებლები, დილის ნამით რომ იბანენ
პირს და კესანენ...

—მოიცა, მოიცა... — ააფხულდა თვალები
გოგონამ, — მამ, ყველაფერი რაც შენა
თქო ვაზაფხულობით იბანება? მე კი მხო-
ლოდ შევი და თეთრი ფერი მინახავს და,
კიდევ ის, რომ მგელი და მელა თოვლის
ყურღღღებს ჰკაენ, ყურღღღეს ეწინაა მათი,
დათუნია და მურია კი მუდამ დაჩაჩქად და-
ნან, აცა, არაფერი დაშავროს ის კი, რაც
შენ მინახარ, არ ვიცი, რატომ?

—გაზაფხული არ განიხავს და იმიტომ.
უნდა მაინც იძინეს, როცა ვაზაფხული მოიღის.

—არ დავიძინებ...

—თავისთავად ჩაეძინებო.

—მამ, რა ექნა?..

—შეუღა მეც შემძძობია, მაგრამ თოვლისა
ხარ და — ვაზაფხულთან მიხვალ თუ არა,
დაღენბი.

—დაღენბი? — რა უკადო... — თქვა შემე-

ისა რეაქციონერ სამოსი წელი...

სანდახშული მანდილოსანი ფრთხი-
ლად მიბიძგეს ხალხმრავალ პროსპექ-
ტზე. მას მოკრძალებით ესალმებინა,
სწირადა არჩევნები, ხელზე ეამბორებინა,
დღესავე იბუტებენ, შევიხივებით ავ-
სებენ. ისიც თანამოსაუბრეებს ათვალი-
ერებს, აკვირდება, როგორები დაიზარდ-
ნენ, როგორ შევიცადნენ, როგორ დაღ-
დნენ და დავაჯაცდნენ. მათ ზაფხულის
ისხურებს, ცელქები, ჯიუტები დადებმა
რომ მოიყვანეს მასთან და საეჭირო სა-
ვარძელს სათოფედ არ ეკარებოდნენ...

ამ შემთხვევაში ეჭიმიც ბავშვად იქ-
ცვლიდა, ენამორღობით, ლექსებისა და
ხაზარების მოყოლის იწყებდა, პაწიჭების
გულის მონადირებდა, რის შემდეგ სა-
ვარძელი განხივრდებოდნენ და ეჭი-
მიც თავის საქმეს იწყებდა... დღეს კი
ჭაღრაშურული ბებიები და ბაბები მის
წინ ბავშვებს ეჩვენებენ. კეთილი სურ-
ვილებით შორდებიან ერთმანეთს და
ჭაჭვაჯადის აღმართს შიშივდ აუფხვებ.
ისევ იმ „ეგოიზმი-ბიჭვები“ დიქობს...
ოცნებაში ჩაძირული მიაღწეს თავის
სახლის ძველბურ კიბეებამდე.

შემირთვ კარადამი, მინისავე თარო-
ბეზე ნაირ-ნაირი საეჭიმი იარაღები
აწყვია. ალექსანდრა ყავრიშვილი-კო-
რინთელისა სავარძელში ფრთხილად
ეშვება და იქიდან ათვალიერებს სხვა-
დასხვა ზომისა და ფორმის მონიკელე-
ბულ ზამბებსა და პინცეტებს, ლანცეტებსა
და მარკეტებს.

რვა ათეულმა წელმა დაათვა მხრებ-
ზე, მაგრამ ისევ ელოდება, რომ ვიღაც
დაჩკავს ხარს და მისვან დახმარებს

მოითოს. ამიტომ ეფერება და უფრ-
თხილდება მასთან შეზერებულ სამედი-
ცინო იარაღებს...

ალექსანდრას მამა კონსტანტინე ყა-
ვრიშვილი სახმედრო პირი იყო, განათ-
ლებული კაცი. მათ ოჯახში საუკეთესო
საზოგადოება იკრიბებოდა.

მამამ ყველა შვილს მიღებინა უმაღ-
ლესი განათლება. ალექსანდრამ თბილი-
სის პირველი გიმნაზიის დამთავრების
შემდეგ ხარკოვის სამედიცინო ინსტი-
ტუტის გბილის საეჭიმი ფაკულტეტი
დაამთავრა და საზომლოს დაუბრუნდა.
აქ კეთილ პრაქტიკას ეღებოლბდა სახე-
ლოვან ექიმიან — ვარლამ ტჭინაძესა-
თან, რომელიც დაუზარადა უზარებდა-
თვის მდიდარ გამოცდილებას. ახალგა-
ზრდა ექიმმა სულ მალე მისივეგა-
კარგი სპეციალისტის სახელი.

ცნობიერების ლოლიათამი ისე ჩა-
მოიკინა ნი წელი, ვერც კი იგბრძო
მეურნალობა. მისი ყოფილი პაციენტები
უკვე საკმაოდ ხანდაზმულები არიან.
ბევრი მათგანი სახელოვანი მოქალაქეა.

25 წელიწადი უკვე საბავშვო ბაღ-
ში გაატარა, ამავე დროს მე-8 საშუალო
სკოლაშიც მუშაობდა. რამდენიმე წელი
რუსთაველის სახელობის თეატრშიც უმ-
სახურია. ბოლო 20 წელიწადი კი —
ბავშვთა მე-8 პოლიკლინიკაში დამკო,
საიდანაც პენსიაზე გააკილეს და ბევრი
თბილი სიტყვა გააკოლეს ამავედარ ქალს,
კარგ დედასა და შესანიშნავ მოქალაქეს.
რესპუბლიკის დამსახურებულ ექიმს
ალექსანდრა კორინთელს.

დოლო უჩაბასწვილი

ფოტოებულმა გოგონამ და ჩაფიქრდა. ფე-
რად და დიდხანს... — რა არის მანც ის, —
არ ასვენებსა ფიქრი, — რაც გამაქრობს და
რაც თანაც ასე კარგია? უნდა ვაგვიგო, —
გაღაწურცა უფცხ და ხმაშალა წამოიძახა —
მე მანც მინდა ვაზაფხული ვიხილო მინ-
და ვნახო: რატომ აციმციმებენ თვალებს
უყავილები, მინდა ვავიციმ ფიქრებით მო-
ფარაფრტე პეპელა. რა არის დიღის ნამა... —
— რახან ასე გუბრს, დაგზაბარია, —
არუხუხება წყარო, — განთიადების ჩემნამ
ხატლბა ჩიტი მოვა, წყალს შევსავს და ვა-
საფრენდა ვაშლის ფრთებს. აი, იმას ვიბოვ,
მარტობე შევისეს და ვაზაფხულთან მიიფ-

ვანის, კიდევ ვიბოვრები, მიხვალ და... სულ
მაღე დანები.

— მაგრამ მე მაინც მინდა მინდა ვნახო:
წითელი, მწვანე, ვარდისფერი...
ეს მოხდა დაბით. დღითი ბავშვებმა თოვ-
ლის თოჩინები მოიხახლდეს. მინდარხე
ისევ იღდენ: მგელი, მელა, დათუნია და მუ-
რია...

— იმ, თოვლის გოგონა სადაა?! — გაი-
ვიტავა თოვლა.

— ძალიან სიღრმეა და პაწია ვაჯაყ-
ელი, და ალბათ, მაღე დაღანა. — თქვა მეო-
რბე.

გაუპული ტრონიდია

ყველას თვის ახლო- ვადი

შემოდგომა დედა კარდანახში. სოფლის მშრომლები ბოლო წლის ნაშრომს იკვდნენ და ზღაპრულად მოსვენება აპირებდნენ. დღისთვის უკვე მოესწრო ჩანაჭრება და მზიარული მრავალაბიჭური ისმობა მარბებიდან. სოფლის მშრომელთათვის ყველაზე უფრო მგავანი დღეები ამ დროსაა. ყველა გახარებულია. ნინო ბასილაშვილი ამ სოფლის მკვიდრია და ისიც ურთილება თანასოფელთა სიპარულს. კარდანახელთა სიპარული ხომ მისი სიპარულია. მუშაობაზე კვლავზე შედეგად მან უნდა განიცადოს.

ოთახი დალაგდა და მიწისა და წყასტეფადა, შეუძლოდ იყო. ჩანს დაღვლი, გამოწკეთებულ — გაიფიქრა. მაგრამ ჭიჭა მაღალი ზღადა და...

— ნინო ექიმო! ნინო ექიმო! მოესმა ძახილი. — მამარბია ცუდად, გვიშველეთ! — და ნინო ექიმს დაიფიქრა უფრებობაც და უშველიდაც.

გზად მიმავალს მოსწავლეები მისი აღმანა სახეებზე თაგის დუბჭი ბავშვებს გაასვენა. შენატარა მათ უფარდელ, ბუნდურ ცხოვრებას. ფიქრმა ოთხი ათეული წლის უკან გადააბრუნა. მაშინ ახალაზრდა დასაბოლოა საქართველო ჯერ კიდევ არ იყო კალაპოტში ჩანადგარი. უჭირდა ოჯახს. მამით ოთხოს, სწავლამოსწავრებულ გოგონას კვლად ჩასაყვლი, სასწავლო ნივთები. წიგნები მიყიდოდა, რომ ითხოვდა, სიცილით პასუხობდა — წიგნები თორემ, მე ვიცი, ექიმი გამოხვალთ! ბოლოს მთელად მოწვედა სკოლა, ამანაბრებს. შეიღწეოდნენ კი ვერ დაამთავრა. სოფელში ახლად შექმნილ კომკავშირულ ორგანიზაციას კი მაინც დაუკავშირდა და გულმოდგინედ ასრულებდა კომკავშირულ დავალებებს. იმსახრდა მათ ოჯახს თბილისიდან ნინოს დედა ესტუმრა, შეიზარადა გოგონა და თაგისთან წაყვანა.

სწავლის წყურვილმა ახალი ძალით იფეთქა ნინოს გულიში. მაშინ დაიწყო მისი შრომითი ბიოგრაფია. თავდაპირველად ტრიკოტაჟის ფაბრიკაში დაიწყო მუშაობა. შრომისმოყვარე გოგონამ მალე დაიწახურა ფაბრიკის მუშათა სიყვარულს და პატივისცემას. აქ მუშაობისას დაამთავრა საშუალო სკოლაც.

ყოველი ადამიანის ცხოვრებაში არის დავუწყარი წლები. ასეთია ნინოსათვის 1932. ამ წელს იგი, როგორც ფაბრიკის მოწინავე მუშა ფაბრიკის საჩუქრებით — კრებულნი საკაბითი და ვაკეთით დააჯილდოეს. მესამე ჯილდოს მის არჩევანზე იყო. და ნინოს პატივის რიგებში შეხვალა ითხოვა ფაბრიკის პარტულმა ორგანიზაციამ მოწინავე კომკავშირული ქალთაშრომის არჩევანი.

ეს ამავე წელს მისი მოხდა და, ამროგად ნინოს ეს ჯილდო ორგანიზაციის დამსახურა, როგორც მოწინავე მუშა და როგორც ქალმა. ეს უნაღწესი ჯილდოა, დღესაც ჩრთადღანივით წინ რომ მოუძღვის მთელი თაგობის მამულზე.

გათარსა ზუგანს წუგამა და ასრულდა ნინოს დიდი ხნის ოცნება. იგი თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტში შევიდა და წარმატებით დაამთავრა 1942 წელს. ფრთაშესხული, ექიმის დამკობით დაიბრუნდა მშობლიური ჩარისის და ითხოვა გაეგზავნათ იქ. სადაც უფრო საჭირო იყო. მაშინ კარგად იცოდა ნინო ექიმმა, თუ რა პასუხსაგებიც და მისივე იყო მისი საპასუხო, იცოდა, რომ ექიმი ნაშვილი ადამიანური ენების გარეშე არარობდა, და სწორედ ეს ადამიანური გული უნაღწესიდა შეხედვითელი სიძინელების დაქვლავაში. სინდნელები კი ბეგრით შეხვდა, განსაკუთრებ-

ბით მისი მუშაობის დასაწყისში. ნინო ექიმს გაახსენდა თაგის პირველი პაციენტი სოფელ შრომაში. აქ ეზიარა იგი ექიმის პროფესიას. ამ სოფლის შრომისმოყვარე ადამიანებთან ნინო ექიმს ორ წელზე მეტი იმუშავა. შემდეგ, ახმდეს რაიონში, მაღრანში, მატანში. ყველგან ერთი მოზარდი ასულდგმულია — ბიძრო-და ადამიანების ჯანმრთელობისათვის. ეს სურვილი ენერტიკანა მტებში და დარსა თუ ავტარში, თაკარა ზუგას თუ სუსიან ყინვაში, ფხვით თუ ცხვითი ისრაფელად იქით, სადაც საჭირო იყო მისი ცოდნა-გამოყვლილება.

ერთი ასეთი შემთხვევა გუნმდელ დღესათი ახსოვს ნინო ექიმს: ასმეტიან ოყოფელ კოლომეტრის დაშორებით არის სიღვლე ქოროტი. ერთ დღეს ამ სოფლის მკვიდრმა დასმარბისთვის ჩამოაკითხა ნინო ექიმს. ისიც ნაბაშელ გახვეული. ცხრეზე ამხედრებული გაყავა ავადმყოფთან. მშვიდობით გაეცა ალაზანიში. მისი პაციენტი მშობიარე ქალი აღმოჩნდა. მას მართლაც საშველად ჰქონდა სამედიცინო ფილტვის ანთება — ასეთი იყო დიაგნოზი. ნინო ექიმმა სასწრაფო ზომები მიიღო, საღამომდელ დასკო ავადმყოფთან და მხოლოდ მაშინ წამოვიდა, როცა ორივე სიყოფილი ისინა — დედისა და ბავშვის. საღამოს, უკან უჩველად, ნინო ექიმმა ცხერი შეფილ წყალში. მაგრამ ნაბეგრად იგი მოვიდა, ცხრება ფეხი ვიღარ მოვიდა, მოსყვლიდა მისას და გაყავა დინება. ის იყო, ნინო სიყოფილს დავმშვიდობა, რომ აფთიაქის გამგე შეიჭრა წყალში, ნაბაშელ ჩაავლო ხელი და ანთიტიკობი გამოყვანა.

1947-1954 წლებში ნინო ექიმი კარდანახის ბავშვთა სახლისა და საშუალო სკოლის ექიმად მუშაობდა. 1955-1958 წლებში — გურჯაანის რაისაავადმყოფოსა და პოლიკლინიკურ განყოფილებაში თერაპევტად. შემდეგ კი, კარდანახის საავადმყოფოს განყოფილებისთანა დაკავშირებით, საშუალო საავადმყოფო-ამბულატორიის გაერთიანებაში გადმოვიდა, სადაც დღემდე უწყველად მუშაობდა თანასოფელთა ჯანმრთელობის დაცვის საქმეში.

გასული წლის დეკემბერში ნინო ბასილაშვილს დაბადებიდან 60 წელი შეუსრულდა, აქედან ნახევარი ადამიანთა ჯანმრთელობის სასამსახურში გაატარა. თანასოფელთა წინაშე ვალისმოვლით ექიმი ქალი, სიყვარული და სიკეთის წილად, ადამიანების დიდი ნდობითა და თავდაპირველი სარგებლობით. უკეთეს საზღაურის რას ინაგრებს მკერდალი, მაგრამ ასეთი ნდობისა და სიყვარულის მიზეზი მართკო მისი პროფესია არ იყო. ამის საფუძველზე იძლევა მისი კეთილშობილი პიროვნობა, რომელიც სასევა ურბალებით, სიკეთითა და ჰუმანობით.

როცა ახლობლები ურჩივენ ნინოს — დაისვენე, შენ უკვე გაქვს ამის უფლებაო, იგი იმიტომ და ურბალოდ უპასუხებს: მე მაშინ დაისვენებ, როცა ავად აღარაივინ იქნება და ანარ გამოშინა-ბამებები. გამაიგონია, ადამიანს ურბალოდ, შევლას მისიხოდეს და მე დასვენებზე ვიფიქროო?

სასტიკი მემორიზაციის სადემონსტრაციო

საქართველო

შვირად ხდება ხოლმე — ახალგაზრდა-ბაში რომელიმე საქმე ვაჯიტიკაცებს, და გვინა, ბოლომდე მას გაყვები. მაგრამ, როგორც კი დამოუკიდებლობისკენ მიმავალ გზაზე პირველ ნახივს გადავდამ, ახალგაზრდული ნაოცნებარი გვერდით ვჩრებხა, ცხოვრება კი სულ სხვას გოჯავსობს.

ნელი ამაშუტელსაც ასე დემართა. საშუალო სკოლაში ყველა სავანს „ფრიალზე“ სწავლობდა, მათემატიკის სიყვარულით კი ბევრ ვაესაც „ჩაკარავდა“. მერე წარჩინებულის აბსტრაქტი უნივერსიტეტის ქათქათა შენობის კარი შეიღო და მათემატიკის ნაცვლად ფილოლოგიის ფაკულტეტზე აღმოჩნდა, — დასავლეთ ევროპის ენებისა და ლიტერატურის განყოფილებაზე. გერმანული ენის ლექციებზე თავს, ჩვეულ გარემოში გრძნობდა, — ამ ენას ხომ ბავშვობიდანვე ეუფლებოდნენ.

შემდეგ ჩვენი ქვეყნის ცა მოიქუფრა. ნელის განახევრებულ ჭავჭავი მოუხდა სწავლის დასრულება და, როცა გრძელად დამე დასრულდა და ხალხმა შევიბთ ამოსუნთქა, მას უკვე ეგონა თავისი გზა, — ახლა თავად ზრდიდა ახალგაზრდებს, თავის ცოდნასა და გამოცდილებას უზიარებდა სტუდენტებსა და აკადემიის ასპირანტებს...

მისი დასრულების შემდეგ პიტუბერელთა მრავალ ნადავტარს ეხება ფრანკ. მსოფლიო შეიარაღებულ თხოვრებით წლის პოლიტიკური ებრავილი გოგონას ანა ფრანკის ჩანაწერები — ფაშისტების ახალდაიანური სისასტიკის მამოლუბებლად დოკუმენტა. ნელი დედნაში ვაეცნა ჩანაწერებს, გულის სიღრმეზედ შესტრა ანას ბედას და მანამ ველარ მოხივნა, სანამ წიგნის თარგმანი ქართულ მქიებულ არ მოჩაოდა. ქართული თარგმანი ნელიმ ამბატრადში ა. ფრანკის სახელ-მწიგნობს გაუგზავნა. ანას მამა ოტო ფრანკმა, რომლის თვალწინ კიდევ ერთხელ ამოიტვიტავდა ომის ჭოჩობითი განცდები, მისი გოგონას სულიერი ტანჯვა, ქართულ თარგმნელს სათაბლოდოდა წერილობა გამოუგზავნა: დიდი მადლობა. ნელაც აღსრულდებოდა ჩვენი სურვილი, რომ მშვიდობა და თანხმობა სუფივადს დამაბრუნებო.

ანას დღეობს მოკვდა ჩხვი ბუმანისტი მწერლის კარელ ჩაბკის ნოველები, სატირული ნარკვევები და პიესა „დიდა“, რომელიც „საბჭოთა საქართველომ“ 1985 წელს გამოსცა, და ლიონარდ ფრანკის „ქრისტის მოწაფეები“ („საქადელა“, 1989 წ.) სათანადო წინასიტყვაობებით. საუბრადღებოას იდი უგრძობა, რომელსაც ა. ამაშუტელ ეწევა შერჩეობებისა და გერმანულ ენაზე მოღაპარეე საზოგადოებისათვის საქართველოს ვასტკანობად.

რუსთაველის იუბილეს დღეებში ირინე უნაჩავილთან ერთად მან დიდი შრომა გასწავინა ნათასისა და ნ. ციხვილის წიგნის („შ. რუსთაველი და მისი პოემა“) გერმანულ ენაზე სათარგმნელად. ანას მოკვდა ნიკოლოზ ბარათაშვილის იუბილეს. მისი პოეტური მემკვიდრეობის გერმანულ ენაზე სათარგმნელად საქართველოში სავანებოდა ჩამოვიდა გერმანული პოეტი და შთარგმნელი რ. კირში. მთელი აწკარედის შემხადება მთარგმნელისათვის ნ. ამაშუტელს დედაობა. ნელიმ ამ საქმესაც სიყვარულით მოჰყოლია ხელი და დამოუხდა და დიდი რუდუნებით შეასრულა. ბარათაშვილის დღესებისა და პოემის გერმანულ ენაზე ვასტკანის გამოცნობილი გერმანული ქართველოლოგი ბიუტერი ჰამბურგადან ნ. ამაშუტელს სავანებოდა სწერდა: „ბარათაშვილის“ ლექსები მართლაც დიდებულა, ხოლო თავვე წყარადელი თარგმანი დიდი დახმარება მიგიძღვით ქართული ლიტერატურის ვაერტილებობაში“.

ქართველი ერი, მისი კულტურა კარავა ხანია საერთაშორისო ასპარეზე ვაეიდა, თუცა ჩვენი ხალხი არც ადრე ყოფილა ცარჩაეტილი. გერმანიაში ქართული კულტურის დღეების ჩატარების ერთ-ერთი ღონისძიების ქართული პოეზიისა და პირობის ანთოლოგიების მომზადება-ვაშროტვა წარ-

მოადგენდა. ქართველმა მქიებულმა იცის, რომ პოეზიის ანთოლოგია გერმანულ ენაზე უკვე გამოიცა და გერმანულად დიდი დარღობიანად დამოსახტრა. ამ ზღვა მასლის გერმანული აწკარედის იტე ნელის ეკუთვნის. ანთოლოგიას დარღობილი აქვს აწკარედის აბტორის განმარტებაანი, რაც გერმანული მქიებულისათვის აუცილებელი იყო.

„მას შემდეგ, რაც გამოვიდა „ქართული პოეზიის ანთოლოგია“ და მისი ეტხეშალარი თვეწნს ხელთაა, მინდა ერთხელ კიდევ გულითაიდი მადლობა გადავინახოთ თქვენი უსაღვროდ მნიშვნელოვანი დახმარებისათვის“, ურომლობილოდაც კი წიგნი არ იტეხებოდა. — წერს ნელის ეკუთვნილობა „როცა უნდ ველტის“ საბჭოთა ლიტერატურის განყოფილების ვამგედ კოპუტტი. იგივე ვამოცემელომა აშხადებს ქართული პირობის ანთოლოგიასაც („მუშუნისის წამებოდან“ — თანამედროვე პირობაისებმდე), რომლის თარგმანშიც სხვებთან ერთად ნ. ამაშუტელსაც დიდი დავწლი მოუძღვიეს.

ქართულ და გერმანულ ენებზე მთარგმნელობითი მუშაობის ვარდა, ნელი ამაშუტელს დიდი მუშაობა უწევს როგორც ბარჩამასაც: შვირად უხდება მეცნიერების სხვადასხვა დარგში ჩატარებულ სიმპოზიუმებსა და შეხვედრებზე მოსწინების სანქტიონილო თარგმან. ქართული კულტურის დანიტრეებულ გერმანულ სტუდენტთა მას-

პინძლობა, რომელთა რიცხვი თანდათან მერტი ხდება.

ცნობილია, რომ „ვეფხისტყაოსანი“ გერმანელთა შეუნდებელი ყურადღების საგანი იყო ჯერ კიდევ წარსულ საუკუნეში. მათ ენაზე დღეს უკვე არსებობს ამ უკუდავი ქმნილების რამდენიმე თარგმანი. ერთერთი უახლოესია დასავლეთ გერმანელი მთარგმნელისა და წიგნის გამომცემლის გერმან ბუდენზიგისტელის თარგმანი, რომელიც ჩვენი თანამემამულის მ. წერეთლის მიერ შესრულებულ აწკარედს ვერადნობს. მაგრამ ეს აწკარედი ზოგჯერ შორდებოდა პოემის სათუბლო გამოცემას, ვერ ითვალისწინებდა არსებულ დღევანდელ დონეს. ამიტომ საჭირო გახდა ამ აწკარედის დაუსწებება და ჩაწერება, რაც საქაზად დიდ მუშაობას მოითხოვდა. ეს საშვილიშვილო საქმე ნელმი იდო თავს. მას ნათელი ხუციშვილიც წამოეშველა, ხოლო ორივე გერმანისტს დიდ დახმარებას უწევდა „ვეფხისტყაოსნის“ ტექსტის დადგენი კომისია და მისი მდივანი გურამ კარტოია.

ნელი არ ეშვოფილდება ფილოლოგიურ მუშაობას და საზოგადოებრივ საქმიანობასც ხალისით უძღვება. იგი არის საბჭოთა კავშირ-გერმანიის მეგობრობის საზოგადოების საქართველოს განყოფილების გამგეობის წევრი, გოთეს საერთაშორისო საზოგადოების (ვაიზარ) და ამ საზოგადოების საქართველოს განყოფილების ერთერთი აქტიური წევრი. აქი ამიტომაც დააქადლოვა იგი 1967 წელს გერ-სსრკ-ის მეგობრობის საზოგადოების საბჭომ ვერცხლის საპატიო წიგნით.

ნელის მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს თბილისისა და იენის უნივერსიტეტებს შორის დადებული კულტურული ურთიერთობის ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ღონისძიებათა შესრულებაში, რისთვისაც სხვა კართვლ გერმანისტებთან ერთად ორჯერ მონაწილეობდა გოთეს ქალაქში გამართულ გერმანისტთა საერთაშორისო შეხვედრებზე.

აგრე, უკვე თვარმეტა წელია, ნელი ამამუალოდ უნივერსიტეტის გერმანული ენის ფაკულტეტზე წვრთნის ახალგაზრდებს. ამემაოდ იგი გამოსაცემად ამზადებს ე. შტირბატარის „სასწავლოძიქებს“, თარგმნის მ. ბილიის რჩიანს — „ქლოუნის თარგმანი“, ხდება და მასანძლობს ჩვენიან ჩამოსულ გერმანელ მწერლებს, ქართველოლოგებს, საზოგადო მოღვაწეებს... პასუხობს მსოფლიოს მრავალი ქვეყნიდან მოსულ საქმიან კორესპონდენტციებს. ერთს საჭირო ლიტერატურას ურჩევს და უფავანს, მეორეს საკუთარ გამოცდლებს უჩარჩებს... და ამე ამბობს ჩვენი საშობოდის ხალგაერთლო.

ოთარ ხუციშვილი

„ხუციშვილი“

— დეიდა თამარ, ბავშვობიდანვე გიტაცებდათ სცენა?

ეს რადიოგაზეთის „საქართველოს პიონერის“ საკვირაო გამოშვების ნორჩი დიქტიორი მანანა ითინიშვილია. იგი და „დეიდა თამარი“, საქართველოს რადიოს ერთერთი უაწლომოსილი მუშაკი, რესპუბლიკის დამსახურებულო არტისტი თამარ ლევაია შემოდგომის მუქე გამოსულან.

— დეიდა თამარ!

ამ კითხვას შეიძლება ძალიან უბრალოდ უპასუროს ადამიანმა: „ღიახ, სცენა და მხატვრული კითხვა თავიდანვე, ბავშვობიდანვე მიტაცებდა“.

თამარ ლევაია იქვე ტირიფის ქვეშ. საკამეულზე ჯდებდა.

რამდენი რამ უნდა უამბოს პატარა მანანას. უნდა მოუთხროს თელავში გატარებულ ბავშვობის წლებზე. პირველ როლზე, რისთვისაც სკოლამ დაასაწურა „საბავშვო მოთხრობები“, ერთი საწუქარი კი მარად ესსომება — ვანო სარჯიშვილისწული წითელი გიტარა, ოხოლ გოგონას თავად დიდმა მომერაღმა რომ გამსუგზავნა თბილისიდან. ვანოს ხომ განსაკუთრებით მოსწონდა პატარა თამარის მიერ წაკითხული ლექსები... და შემდგეში თამარმა, მართლაც, ისუნთქა სცენის პაერი, მეტად სა-

ინტერეთი თვატრში — წითლარმიელთა ქართული თვატრის დასში. თვატრის სხვადასხვა დროს თავაკობდნენ: ცნობილი თვატრადური მოღვაწე გუგული ბუნხიავილი. გამორჩენილი კინორეჟისორი შოთა მანაგაძე და ღვაწლმანაული რეჟისორი ალექსანდრე ლორთქიფანიძე, ამ თვატრში თამარ ლევაგამ რამდენიმე როლი შეასრულა... მერე ერთხანს ჩამოშორდა საყვარელ სცენას: „არის ხომელ ცხოვრებაში პერიოდი, როდესაც სცენები მიზანს, და თვითონ არ იყი, არ გინდა და სრულიად მოულოდნელად გამოიჩნდება მეგურთი, გზაზე დგაყენებს — ფიქრთანად ამბობს თამარ ლევაგამ — იი, სწორედ ასეთი მეგურთობა გაიმჩნია ცხოვრებაში ჩემმა საყვარელმა რადიომ“.

ეს იყო 1934 წელს. გაზეთი იტყობინებოდა — საქართველოს რადიო აცხადებდა დიქტორთა შესარჩევ კონკურსს. თამარ ლევაგამ ამ კონკურსში გამარჯვება მოიპოვა და ამდენად, მოიპოვა საპატიო უფლება, ყოველ ცისმარე დილა მშვიდობისა ესურვებია საყვარელი სამშობლოსათვის. პროფესიის უსაზღვრო სიყვარული, შრომა, ახალგაზრდული ენთუზიაზმი... იმ წლებში დიქტორები თავად იყვნენ კომენტატორებიც; რადიოდამდების მსახიობებიც; თამარ ლევაგამ არა ერთი როლი განასახიერა მიკროფონის მიხმის რადიოგადამცემებში: „ქაანა“, „წითელქუდა“, „ბიძია თომას ქიხი“, „სიღიმელო ყუთი“, „ოჯახის უკანასკნელი საბავარი“ და ბოლოს მისთვის ყველაზე საყვარელი, საინტერესო და სასამაყო „ლენინის ბავშვები“ და ყრმობა“. დღესაც ადვლეგებით ლაპარაკობს იგი ლენინის დედის როლის ირგვლივ.

საქართველოს რადიო სისტემატურად აწარმოებდა თვატრებიდან საბოტრო და დრამატული სპექტაკლების ტრანსლაციას. და თამარ ლევაგამ, თავის კოლგასა და განუყოფელ მგობართან, აშგანდა საქართველოს დამსახურებულ არტისტ ქეთი ლინდასთან ერთად, საინტერესოდ მიჰყავდა ეს გადაცემები.

ჩვენი რადიო — პოლიტიკური მნიშვნელობის დიდი ტრიბუნაა, რომლის მეშვეობით პარტია და ხელისუფლება მოლაგაწობს ყველა სფეროებზე, რადიო — სამხიან და საავტორო პოლიტიკის, მრეწველობის, სოფლის მეურნეობის, მეცნიერების, ლიტერატურის და ხელოვნების, მედიცინის, სპორტისა და კიდევ მრავალი საკითხის განხილველი, პოპულარიზატორი, პრიაპაგანდისტია. და ეს ყოველივე დიქტორის მკაფიო მტყვევებით, გამართული ერთ მოაქვს ადამიანებთან, მსმენელებთან.

ახლს უყვარს თავისი დიქტორები, პატივისცემით იპყრობა მათ. ვის დაავიწყდება დიდი სამამულო ომის წლებში

საკავშირო რადიოს თვალსაჩინო დიქტორის — ლევიტანის გულმინამწვდობი ხმა. მის მიერ წყაიხებული დოკუმენტი რწმენა და წვეგები იყო ჩვენთვის, ლავრის ჩამცემი იყო მტრისთვის.

როგორი აღფრთოვანებით გადმოსცემდა იგი ფაშისზე გაზარდების სასიხარულო ცნობას, ან იური გაგარინის გაფრენას კოსმოსში.

ახლს უყვარს თავისი დიქტორები. და ომის პერიოდში, დიქტორი თამარ ლევაგა უამრავ ბარათებს იღებდა სამშობლოს დამცველებსიგან: „თქვენ რომ გისმენთ, თავი სამშობლოში შეიწითა“, „თქვენი ხმა გვარზამებს მტრის წინააღმდეგ“, „თქვენი ხმა ყოველივე ძვირფასსა და სანატრელს მაგონებს“.

ერთხელ, ქობულეთში დასვენებისას, თამარ ლევაგა სოფელ ბოტავარის რადიომსმენელებმა „გაიტაცეს“, შეხვედრა მოუწყვეს. სოფელი შემოგება, მიეფერა საყვარელ დიქტორს. მანდილოსნები ერთმანეთს აღარ აცლიდნენ საუბარს:

„ქალბატონო თამარ, თქვენ რომ ვადმოვიტო ბავშვთა ხელოვნური კვიების შესახებ, ყოველივე შევასრულე და აი, შეხვედრა, გვარაირ ბიჭია“...

„ნიკოტარის მავნებლობაზე, თქვენი თანმიცემის შემდეგ, ერთად მიტარებდეთ ლენინი ჩემმა და უფროსმა ვაჟიშვილმა“.

„ნუ მოგვივლის თქვენი რჩევა-დარიგებანი. ის გვიყვარს, საიდან იცით ამდენი რამ?“.

ერთმა ახალგაზრდამ უსინათლო მოხუცი მოიყვანა:

„ბაბუ, თუ იცნობ ამ ქალბატონს?“

„ეგრე ზედავ, ბაბუ და როგორ ვიცნობ?“.

თამარმა მოიციტა მისხუცი. მამინ ბაბუმ თავი აიღო და ვაიცინა: „კეს ხომ ჩვენი თამარ ლევაგაა. იხარე, შეილო, ქვეყნის ამბებს რომ მაგეინებ“.

ეს იყო მისთვის მოღვაჯარებისა და სიხარულის უყოები.

...ახლს თამარ ლევაგა ისვენებს. ისვენებს დამსახურებულად. იცის, რომ მისი კოლექტივი ზრუნავს მასზე, არ იცი ვისთვის.

— იცით, ჩემს ადგილზე კონკურსი არ გაზოვავებს. ჩემს სახელზე მონხს ან კარგი მონცემების ბავები, ჩემი სუხნია თამარ ლევაგა და დიქტორად ზრდიან, — იღიმება ქალბატონი თამარი.

შემდეგ დინჯად მიუყვება ბალის ბილიკის ბიჭს ნუკრივით მიეხვების ოთხი წლის ვინჯა — შეიღმევილი.

რეპორტუტორიდან კი ისინი:

— რადიო გაზეთის საკვირო გადაცემა დაბნავებულაია. გადაცემა მიჰყავდათ ნორრ დიქტორებს — მანანა ითონიშვილს და თამარ ლევაგას!.

ცოცხალი სურათი შექსპირის „მეფე ლირა“.

კორდელია — ეპატორინე წყაროთი. თუთუნი ლეგარ — გაბა გურიელი.

პაატეს წყაროლის თოტარქივიდან

მამია გურიელი და მისი ქალი

მამია გურიელი და მისი ძმები გატაცებულნი უფილან ქართული, რუსული, ევროპული და ელზორ-ლითონური ლიტერატურითა და ფილოსოფიით. მათ არა თუ თვითონ ჩინებულად სცოდნიათ იგი, თავის შინაურებსა და მსახურებსაც კი უცნობადნენ და პუბლიკანებდნენ რუსთაველის, შექსპირის, ლეშჩინისა და სხვა ძველი პოეტებისა და მწერლების ნაწარმოებებს. ხშირად პაეორობასაც კი მართავდნენ — მწერალთა ნაწარმოებების ცოდნაში აკიბრბდნენ სტუმრებსა და შინაურებს. თავის ახლობლებს კი ცნობილი ლიტერატურული პერსონაჟების სახლებს არჩემდნენ. მამიას ერთერთი ძმა ალექსანდრე ისე იყო გატაცებული ანტაგური მთაწაოვითა და ლიტერატურით, რომ სახელად ალექსანდრე ტელაშკოვი შეუცვლია, ხოლო თავისი ერთადერთი ქალიშვილის იენინა მამია გურიელის თარგმან ლეშჩინოვიც „დემონი“ და მი-

1 ამ წერილის დასაწერად საპირო მასალების მოკვებისათვის, მადლობას მოგიხსენებ ქალბატონ იენინა ტელაშკოვის ასულ გურიელს.

„ჯეოსაზა გომოსხაე ჯამოთყენს!“

საბრტის მოყვარულებს არ დაეწვევიათ ვიღაც რუდიკო — „შავი ქურციკი“, რომელმაც 1800 წელს რომის ოლიმპიურ თამაშობებზე სამი ოქროს მედალი მოიპოვა სირბილზე 100 მეტრზე, 200 მეტრზე და ესტაფეტაში 4 X 100 მეტრზე. მაშინ მას აწმტარებდა მრავალფეროვანი შეხვედრა მოყვარე — ათეი პარკოდენტმა ჯინ ენდემომ მიიღო იგი თეთრი სახლში. ხოლო მისი შვილობილი ქალიწი — ლარკისონი (ტენისის შეტე) მერსა მისივით აღიქვა გაუჭვანვან. ჩასტყვიდა მას პრესის თავი ვერ შეეცა საუვედრის განცხადებითი შავკინაიით არის აღფრთოვანებული!“

ურჩაწახლებმა და რებორტიორებმა ხეწილად გაიგეს რუდიკოსთვის ოცდარობი ბავშვიანი ოჯახის უველა წერილანი, ვიღამა შვიობლებს გამორჩეული უყვარდათ, რადგან პატარობის დაბმლა დეფორმა და ამან ფეხები დუბორჯა. დღენს ოთხი წლის განწვაღობითი უკველიდორთად დაჰყავდა გოგონა ფეხები 40 კილომეტრით დორბორულ საუვედრეობით.

ამ ზრუნვამ შედეგი გამოიღო — ვიღამამ გამოყანადღმა დაიწყო და მალე ისე გამოქანობრისი, რომ სირბილით მარტო თანავალად გოგონებს ეს არა, უველაზე ფეხბინად ბიჭებსაც უსწერდა.

ახლა ურჩაწახლები უყვე აღარ ეწვევიან ხოლმე პატარა ბინას იღებურ კითვე რუდიკო კალიფორნიის ქილქამაშობითი, სადაც ვიღამა რუდიკოდ ცხოვრობს. მას უზრატოდ ვარტბინს, რადგან ცნობილი ვაბა, მიაწვი, რომლის გამოც მსოფლიო ბილიპინამა საწოდამოდ დავტოვა სახბინი ჩემი. სიტყვა, რომელიც მას ერთხელ წარმოტქვა, სკამოდ შეჭრმეტყველია: „რა შვიწვენელობა აქვს სამ ოქროს მედალს, თუ მე წაწვი ვარ? ნეტავ, რომშიც არ გამოვარცხა, მე მოვიპოვე სამი ოქროს მედალი წაწვილმა მონწაბლმდგე სოციალური სიტუციის სახატებულად. ახლა ჩემთვის ნათელია, რომ ამერიკამ ბორტოდ გამომიწენა, მაგრამ მაშინ ახალგაზრდა ვიყავი... ვწნაობ, რომ ჩემი

სი მიზეზვით ცლხალი სურათებიც კი წარმოადგინა. ამ საქმეში თურმე ზნატკარი თუხარბილი ემპირებოდა, რომელიც ის დროს ვერაღივებთან უყოფლა სტუმრად. მხატვარის შესანიწნავად მიორთავს დარბაზი და მონაწილეობათვის მწვენიერი კოსტუმები დამუწავლებდა. თვით მაშია კი მდინარის პირას წახულა და იქიდან მოუტანია ფუტურთი ხევი, რომლებიც სინაღლში ანათებდნენ და ამით დიდი ეფექტი მოუხდენია. დემონსა და ამაჩის სხვადასხვა დღეებში სხვადასხვა პირები ანახიბებდნენ, მაგრამ დემონის რომელი თურმე უველას მაშია სწიბდა.

მაშინ მას ტელევიზი ტანჭირბილი, ვაზბადარი, მეტისმეტად კვტბა კაცი იყო. მიუდა ჩონა-ახალუს ატარებდა. ქუდა არ იხტრავდა. მისი მაკვირობას უწევდა საოცარი გრუსთმა, რომელიც გვირგვინითი ავჯა თავზე. ევრაზიაში ნაცხოვრები იყო, ვარა ქართულია და რუსულია, იციოდა ინგლისური და ფრანგული ენები. ენების ცოდნის გამო ტელევიზი მრავალად სასაცილო ამხავი შეეშობოდა თურმე. აი, ერთი მაგალიც: ერთხელ თურმე ტელევიზი რომელიცად დიდ ბანკეტზე უყოფლა მიწვეული თბილისში, მას პირდაპირ პეტრე ბაგრატიონი (გრუსუნია) მწვარდა. პეტრებს არ მოსწონებია, რომ ტელევიზი ქაობამ ხელით სჭამდა და ეს ფრანგულად უთქმას მესობლობათვის (ახა, რას წარმოიღვენდა, რომ ტელევიზი მწვენიარად იყოდა ფრანგული ენა). ტელევიზმა, ვითომც ახლა ფერადია, განავტობ ქაბა, მაგრამ სუფრისად რომ წაოტყვიდა, წვერ-უღაპრზე ხელსაწყო გადაიწვინა და სხვადასხვადასხვა ბაგრატიონის ვასავანად ფრანგულად სიტყვა: „რა კარგად ვეპოე და რა კარგად ვსჯიო.“

ტელევიზმა და მისი მეთოდებს — სიო ბეჩორის ასტლის ნინოს (ნიწუცა) ლიტერატურულ ხალხში თავს იურიდა იდებრიდელი მოწინავე ქართველი ინტელიგენცია. სწავანაში უმთავრესად ლიტერატურასა და იდებრიდელი საქინბორტო კაციობებს ეტყობოდა. მზინადა თბილისშიადა დელიოდნენ თავისი მრავალრიცხოვანი ნათესავების მონაწილეულბლად ანდა რომელიმე ცნობილი ქართველი დიპტომის საინტერესო ლექციის მოსახვედლა. ამბობს, ვასაკვირვებელი არ არის, რომ გვირაში ჩასული და-მშა უარტრობები მათ დიდი პატივით მიიღეს. შეუყვარეს და შეითვისეს. უორდრობებიც ისე შეეთვისნენ, რომ ნათესავებს ეტახდნენ და უველაზე დღენს დარჩნენ მათთან, და არა თუ დარჩნენ. შემდეგში დედ-მამაცა და მშა თობიც კი ჩამოვიყვენს, უორდრობები გურელებს მიმედ ნათესაობას, მათ მხახურებსა და მოურავებსაც კი დუხაბოდვდნენ, ამბობს იყო, რომ ქართველად ლპარაკის დროს და წერილებში მზინადა გურულად უთქვოდნენ ხოლმე.

ოლივერის ნინოს დიდად განათლებული და, ვენერას შერთვა სიბოძება, მაგრამ ნათესავებს არ უწინათ, უთქვამთ: ვას სიბორტის რიგორ უნდა ვავაზობოდო, ხომ საწოდამოდ დავაგვიარებოთ. სიცილილის მწი მარტორი თბოვდა თურმე მძას: საქართველოში წიდა, ევენრა შეირთო და ეს ჩემი ნივთები

მას მიაჩნო. ოლივერი ამ მიზნით ჩამოსულა კიდევ საქართველოში, მაგრამ ვენერას უყვე როსტომ წერეთელზე უყოფლა დანიშნული.

ოლივერი ინგლისში გაბარუნებულს, ოლინდ ვენერასათვის ჩამოტანილი ნივთები უყან აღარ წულია და დიდი მზირობით მისთვის მიურთმევიდა, როგორც მარტორის ნაანდერტეა. შემდეგში ოლივერმა ცოლი შეირთო, ვავი ევოლა, რომელსაც სახელად ფარანოსი დარტქვა („ქალი, რომ უყოფლიყო, ევენრას დაეპრემევიდო“... — იწერებოდა თურმე).

სამწუხაროდ ამ დიდი ეგვობობის ნიშნად მკიცრო რამ დარბა, მშობლოდ მარტორის სულით ქართველი დაწერილი ვიღაც პრაბიტი. აი, ისიც:

20/1 — გიორგობისოვე, 1895 წ.

დიდად პატცეცემული და ძვირფასო კენინა ნინო!

თქვენი მწვენიერი ბარათი მივიღე, რომლისთვისაც დიდად გზადლობ.

დიდად ვსწუხვარ, რომ თქვენ ახეთი მანგრტელივი ავათ პირტანებ, და სურფად ვაძვს, რომ ახლა სულ განკურნებული ხართ. პასუხი თქვენს წერილს დამიგვიანდა. ამის მოწუწი იყო, აქ ქერჩიში ახალი ამხავი არ არის სულ მოწველილობა, როგორც პატარა სოფლიში, მხოლოდ ბევრად უარსი. საწავადლეობს ახარფერი არ არის, და ბუნება ნამეტანი ღარბია, საქართველოში თუ ვიყავი, სამთბოვანიტი იქნებოდა. სურფად ვაძვს, რომ მალე კიდევოვალთ ამ მწვენიერს ქვეყანაში, მაგრამ წაშობას. აწუ ვაგახებულს უნდა იყოს. ჩვენი დედ-მამა და მშა პირტებთ მიკრთი მოსულა ჩვენს ნახვა გზაწუხულს. დიდად მოხარული ვარ ამის მიწუწუხულს.

აღუქის ძალიან კარგად ბრძანებს. და უფრო მითელი ვიდრე ნოვაროსისქმეცი ცოტას ზარბაზი ვავი არის (ტექტი ამ ადგილს დაზიანებულა, პ. წ.) კარგი (აქაც დაზიანებულა) ზღაპარი აწუ მოხბობდა. შობის მოყვარებ არ არის, მაგრამ კარგი ბავშვი არის და მსურს, რომ მალე სულ კარგად შობობს. ინგლისურად ცოტას ლპარაკობს და რუსულათაც.

ვთხოვ თ. ტელემექსს, თქვენს ძვირფას პატარა ქალმებს და უველა ნაცნობებს (თ. ტელემექსს მშებთ, კენინა და თავად ვარამეტიოსთავის დას) ჩვენს მაგვირ გადასცილო.

ჩვენი უფულოთადესი მყოტობა და სალომე!

მუდამ თქვენი მოყვარული Marjori Ward-ორიპი.

აბაშან წარბთმეღი

2. უორდრობებს დიდი სურვილი ჰქონიათ ერთ-ერთი ქართველი ახალგაზრდა დღეზარა და კიდევ წუწუყვანიათ თან პატარა აღუქს ბერბები, რომელიც შემდეგში საქართველის თუ თბილისის სახანბრო ჩამბის მეთაურები ყოფილა.

3 მართლწერა უველან წერილის ატკორისა, პ. წ.

ძალღორე და ახალგაზრდობა არ მოყვამარგ რასობრივი დისკრიმინაციის წინააღმდეგ ბრძოლაში. ვნანოს იმასაც, რომ მაშინ ჩემი მშველელი ფეხებთან არ მივეყარე ივერი ბრენდლებს. წინასწარჩვენი კომპანიის დროს ნიქსონმა მოხიზო, ავტოკითა გაჩერა მის სასარგებლოდ... მე უარი ვუთხარა".

ახლა ვიღმა რუდოლფი ოდღადრთმტეტი წლისაა. იგი ხუთი წლისაა დედამ. სპორტული კარიერა რომ დაასრულა, ერთ-ერთ მთელურ ფირმებში დაიწყო სამსახური მენაგეჟინდ. სწორი შელოსონებისა და დამატებულ დაავადების გამო (რუდოლფებს ოქახის მემკვიდრეობითი დაავადება) ის დაითხოვეს. ახლა ის მთელ თავისუფალ დროს ღარიბთა დახმარებას წირავს — პროფესიით პედაგოგი, საზოგადოებრივი მუშაუბების კადრების ამზადებს ამ სფეროში სამუშაოდ. მისი ქმარი რობერტ ელდრიჯი ამწეზე მუშაობს. იგი ვიღმას პირველი სიყვარულია ჩერ კიდევ იმ დროიდან, როდესაც ისინი სტუდენტები იყვნენ ტენესში და რობერტი უნივერსიტეტის კალათბურთელია გუნდის ვარსკვლავად ითვლებოდა. ახლა მათ ოქახთა არაფერი მოგაგონებს ვიღმას წარსულ სპორტულ დიდებას. იქ მშველდებსაც კი ვერ ნახავთ — ვიღმამ ისინი მშობლებს აჩუქა.

ღაენოს; ბავშვი არც მაშინ უნდა შემოინდეს, როდესაც ბნელ ოთახში ნაირნაირი ურჩხულები მოედვლინება.

სამი წლის კუმარი საკიბიბიკუმე წარმატებით გაიარა ყველა გამოცდა და ცხრა წლის განმავლობაში ცოცხალი ქალღმერთი იყო მწელი სათქმელია, რა გავლენა მოახდინა გოგონაზე ტაპარში გატარებულმა წლებმა. დღეს კუმარი საკიბიბიკუმე საოცრად მოკრძალებული და სერიოზული გოგონაა. მაგრამ პირდაპირ ანთება ხოლმე, როდესაც ტაპარში ცხოვრებზე ჩამოვარდება ლაპარაკი. იქ მას აუმედეგენ, აუმედეგენ, ძვირფას შესწავრაგს მიაჩთმედეგენ. ის მაშინაც არ კრთებოდა, როდესაც ტაპარში მო-

ულოდნელად შემოსულ მეფეს დაინახავდა ხოლმე (ახეთ შემოხვევაზე ქალღმერთის შეყურებას რომა ნებაღში ცუდის მომასწავებლად ითვლებს).

კუმარი საკიბიბიკუმეს ოქახი ღარიბთა და თინას, რომელიც გოგონამ ტაპარშიდან წამოსვლისას მიიღო, (ყველა ქალღმერთოფილის გადარყენების შემდეგ ძვირფასი შესწავრაგის მცირე ნაწილი იძლევა), დიდხანს არ ეყრუა. გასოხვეების იმდენ კი კუმარი საკიბიკუმეს არა აქვს, რადგან ნებაღლებითი თლიან, რომ ყოფილი ქალღმერთის ცოლად შერთავს უხედურება მოაკვს.

(სანდი ტაიმსი ლონდონი)

გუდუყენაგული ქლოდეისი

ცოცხალი ქალღმერთი ახლა, ჩვენს დროში, დიხაღვ რომ იწვიითაა, გადარყენული ქალღმერთი კი — სასწული. მგაკან ერთ-ერთი რელიგიური. დღესასწაულის დროს ნებაღში, როდესაც ცოცხალი დგთაება კუმარი წელიწადში მხოლოდ ერთხელ ტოვებს ტაპარს და დიდებული ტახტრევალი კატმანდუს ქურტებსი მოგაწურობს, მაყურებელთა შორის დგას და თვალმოუწერებლო უცქერის მას კუმარი საკიბიბიკუმე, უყოფილი ქალღმერთი.

როგორც მისი წინამორბედნი, კუმარი საკიბიბიკუმეს ქალღმერთად ითვლებოდა, ვიღაე 12 წლის ვახდებოდა. შემდეგ კი, თითქოს რაღაც ჩაღოკობით, ფუფუნებინა და საყოველთაო თყვანისცემის ატმოსფეროდან გოგონა ბაზრის ახლოს მდებარე ღარიბ, ნახევრადანგრეტულ სახლში მოხვდა, სადაც ცხოვრობს დაქრთივებული დედამისი და მრავალრიცხოვანი დამამა. ჩვეულებრივ ტანსაცმელშიც, უფრომოდ, კუმარი საკიბიბიკუმე ძაღლია გამორჩეულ სხვა ბავშვებისაგან: უფრო კანმითილია, აქვს სწიპი თმა, ძალიან ნაზი კანი. და, რა თქმა უნდა, ღამაშია. ქალღმერთი კუმარი ჩანმითილი და გულად ბავშვს რუნდა იყო. უფროაის ქურტულები ამ როლისაგანს პრეტენდენტებს არჩევენ და ცდიონ. ჩერ ბავშვის თვალმდე ქალღმერთის შესწავრადა რამდენიმე კამერს დაკლავენ. ამ დროს მან ოდენიგა შიშით არ უნდა გამოამე-

ჩვენი საკიბიკუმე ქალღმერთი

გოგონაღი დეჯელუბილი

(გაგრებულბა)*

როგორ პირობებში ცხევა ბავშვი ალყო-მოლოტი სასმელს? უშთავრესად, იმ შემთხვევაში, როცა მისი მშობელი ან მშობლები ჰარბად დებულობენ სპირტიან სასმელს ან ალყომოლოშითი არიან დაავადებულნი. სწორად ბავშვებსა და მოზარდებს სმას მშობლები ან ახლო ნათესავეები აჩვენენ. დიდი

მნიშვნელობა აქვს გარემოს, სადაც მათ ცხოვრება, სწავლა თუ მუშაობა უხდებია, უხევედარება ოქახში, ნათესავეების წრეში, სკოლაში, ქუჩასა და უბანში.

ზოგჯერ ალყომოლოს ხმარების დასაწყისი მოზარდის შრომითი საქმიანობის დანუქებას ემთხვევა. აქ უკვე სტიმულს იძლევა უფროსების მიზანების სურვილი. სწორად მოზარდები იმის დასამტკიცებლად სვამენ, რომ ბავშვები აღარ ვართო. სვამენ, რომ არ ჩა-

* დასაწყისი იხ. „საქ. კალი“, № 11, 1972.

პერიოდიკის ანბანი

- განყოფილება
- ხელმძღვანელობს
- სამკარტულებს
- მეხნიერებათა
- საპატივის
- შპარ-მტრისმტრეაწმირ
- პროფესორი
- ირაქლი უსლავა

მორჩენე უფროს ახსნავენ, რომ არ დას-
ციონრ ფუნსიაება ქალიშვილებმა. თავს
წინებენ, რომ კარგად იციან ალკოჰოლის.
ეს ასეი ძალზე საშუა ალკოჰოლიზმის,
როგორც დაავადების, პირველი ნიშნის
აღმოცენებისათვის.

დაკვირვება ვიჩვენებ: როცა მოზარდილე-
ბი რეკლამურულად სვამენ ალკოჰოლიან სას-
მელს, ისინი მას იტყვიან 8-10 წლის გან-
მავლობაში. ხოლო 18-14 წლის მოზარდი-
სივლის 1 წელიც და ზოგჯერ რამდენიმე თვეც
ეს საქმიანია იმისათვის, რომ ის ალკო-
ჰოლის შეტევის და ვეღარ დაიბოს. აქვე
უნდა დადინოთ, რომ ალკოჰოლიზმი მო-
ზარდებსა და ქალებში განსაკუთრებით აყ-
ვთისებრიანად მიმდინარეობს.

აქ უნდა შეგვიხედოთ ერთ მანერ ცრუ-
რწმუნებაზე, რომელიც, სამწუხაროდ, კიდევ
ზოგიერს ზოგიერთ ოჯახში, ზოგს ჰგონია.
ალკოჰოლიან სასმელი ყუთიანი და სასარ-
გებლოა, და თუ ბავშვს საღადად ცოც-
კობის დავალევიერებთ, ეს სარგებლობს მტეს
არაფერს მხოტუნასა.

ეს შეხედულება სრულიად მოკლებულია
მეცნიერულად დასაბუთებულ კრიტერიუმ-
ებს: კვების სპეციალისტების, პედიატრები-
ლის, ფსიქოლოგების მრავალიცხოვანი დაკ-
ვირებებით დადგენილია, რომ ალკოჰოლი
არასრულწლოვანებში პროდუქტია და მისი
მიუღებლობა ორჯინიზმს არაერთი და გა-
დაღარბებს, რადგან ალკოჰოლი არ არსებობს
სიცოცხლისათვის საჭირო მრავალი ვიტამინი,
ცილები და მეტაროიდურებში. მართა-
ლია, ის შეივსება კალორიათა გარკვეულ რა-
ოდენობას, მაგრამ ეს კალორიებიც ძალიან
სწრაფად იწვება, რითაც ირადვეა ორჯინი-
ზმი ზოილოგურირ პროცესების ბუნებრივი
მიმდინარეობა.

განვხილავთ მძიმედ შხამავს ალკოჰო-
ლი ბავშვის ორჯინიზმს. ცნობილი ფარმაკო-
ლოგი E. კრავივი მთვითობის, რომ არ
წოდებდ ასაკის ბავშვისათვის 2-3 წლის
კვირს არვის მიცემა შეიძლება მისი მძიმე
მოწყველად და ზოგჯერ სპეცილიც კი გამო-
წვივის.

მოზარდილის „ნორმა“ 100-150 გრამი არა-
ვი შეიძლება სასიკვდილო იყოს 7-8 წლის
ბავშვისათვის.

ალკოჰოლური სახმელების ნეადრევი მი-
ღება იწვევს ავადმყოფობს (ტულოვებს ში-
ნისგან ორჯინიზმი — ვულ-სისხლძარღვთა
სისტემში, სასუნფი ორჯინიზმი, სპუმის
მიომღებულ ტრანკში, სისხლის შეზადვენ-
ლობაში. ალკოჰოლი უარყოფითად მოქმე-
დებს აგრეთვე ბავშვის ფსიქურ განვითარ-
ებაზე, ზრდაზე, კუნთთა ტონუსზე, მაგრამ
ალკოჰოლური შხამი ყველაზე მძიმედ და
ბევრ შემთხვევაში — სახეისწორად მოქ-

მედებს ბავშვის ჭერ კიდევ ჩამოუყალიბე-
ბულ, ნატფ, მეტად მჭარბობაირ ნერვულ
სისტემაში და ფსიქიაზე. იმ ბავშვებში,
რომლებიც ადრე შეეტვიერენ ალკოჰოლური
სასმელების მიღებას, ხშირად გვხვდება გონ-
ებრივი ჩამორჩენილობა, ეპილესია, ფსი-
ქიათიური ქტვიბი.

ერთხელ, მცირე რაოდენობით მიღებული
ალკოჰოლიც კი მნიშვნელოვნად არღვევს
მოზარდის გონებრივ მოქმედებას. უპაი-
ეთებს მესხილებს, უფანტავს ურადლებას.
უსხებებს ლოკურერ ზრავებებსა. ალკოჰო-
ლის მიღების შემდეგ ბავშვებს უჭირთ მან-
ძამედ მათთვის ოღალად გამოსაყვანი არიომე-
ტატული ამოცანის გაღწევბა, პატარა ლექ-
სის დაუბიერება, უქეთობებთა შემაჯავებელი
მეგანერებში, უძლიერებბთა აგრესიუ-
ლობა. თანდათან მოზარდი ანგარბის არ
წრებს საზგადობებში მიღებულ ციოტურ
ნორმებს, ჰგარგავს სირცხვილის გრძობას.
უძლიერებბა პრიმიტიული და ბიოლოგიური
მიზიდულობანი (ტექსტუალური და სხვა), თან-
დათანობით გვარება სწავლისა და შრომის
ინტერესი, ბღება უღარდელი, ადრ შეტწებს
უწარი კრიტიკულად შეფასების თვისი ქტე-
ვა. კარგად აქვს ნათვბი ცნობილი ფსიქო-
ბგის ტ. კრებინს: „არ არსებობს უძეთობი
საშუალებბა იდიოტების შესაქმნელად,
ვიდრე ალკოჰოლი, მისი ხანგრძლივი ხმარე-
ბით“.

როგორც ცნობილია, ალკოჰოლით ქრო-
ნიული რიზმავა მოზარდილებში ხშირად
იწვევს ფსიქიკურ აშლილობას (სტული ავად-
მყოფობას), კერძოდ, „თერს ცხელებს“, ალკოჰოლური ბღევით სინდრომს, მალეცი-
ნოზს, კორსაკოვის ფსიქოზს და სხვა. მართა-
ლია, ალკოჰოლური ფსიქოზი ბავშვებსა
და მოზარდებში იშვითა გამოწავლის წარ-
მოადგენს, მაგრამ, სამაგიეროდ, ამ ასაკში
ძალიან სწრაფად ვითარდება პირფრების
ცვლილებები სოციალური შემგუებლობის
ადრდევით, ცმოკიური (გრძობილი) გამარ.
ტვიბითა და გაუსწებობით, ინტერტების
შეზღუდვით, ანტისოციალური ტენდენციე-
ობით. ამას კი სისხლის სამართლის დანაშა-
ულის ჩადენილად მიგვავენ მოზარდი. მის-
კივის ბავშვთა და მოზარდათა ფსიქონერო-
ლოგიური დისპასნების სასაბოლოო — ფსი-
ქიატრიული ექსპერტის კომისიის ტუანს-
კნელი მინაცემების თანხმად, ახასრულ-
წოფიანთა დანაშაულის (ტულოვებს, პირა-
დი და სახელწყოფობრივი კონების დატკე-
ბბა, გაუბადერება და სხვა). 85-41 პრი-
ციტი ჩადენილია ალკოჰოლური თრობის
მდგომარეობაში.

მოზარდები, რომლებიც ალკოჰოლურ სას-
მელებს ხმარობენ, შეიძლება სამ გრფუად
დავყოთ. პირველ გრფუს მიაყოლებენ მო-
ზარდებს შემთხვევითი სიმთვარით. ისინი

ალკოჰოლის სპორადულად, მცირე რაოდენ-
ობით იღებენ. მათ არც ლტობა აქვთ
ალკოჰოლისადმი და არც გამოზარბოების
შეიშინებლობა.

მეორე გრფუს შედიან მოზარდები გა-
დატარებულთა სისხლში მიდრეკილებით;
ასეთი მოზარდები ალკოჰოლს ეტარბოთ ტრ-
ბობულ და რამდენიმეჯერ ხმარობენ. მათ უყვე
ტრბობთ ალკოჰოლისადმი ლტობა.

მესამე გრფუსში მოზარდებს კი განადაგე-
ბული ლიბობის ნიშნები მიდრეკილებით;
ძირითადად, 10-18 წლის ასაკის მოზარდები
შედიან, რომლებიც სისტემატურად ღებუ-
ლობენ ალკოჰოლს. აქ უყვე უალბობება გა-
მოზარბოების სინდრომი, თანდათანობით
ვლინდება მოზარდების სპეციფიკური ცვლი-
ლებების წარმოებ.

მეტად იშვითა შემთხვევაში, ბავშვის ან
მოზარდის გავადულებბთა ლტობა ალკოჰო-
ლისადმი შეიძლება ერთ-ერთი პირველი გა-
მყოფილება იყოს გარკვეული ფსიქონერო-
ლო დაავადებისა. აქ ალკოჰოლისადმი
ლტობას აქვს შეტევითი ხასიათი, გრძელ-
დება მხოლოდ განსაზღვრული დროის, უფრო
ხშირად — რამდენიმე დღის განმავლობაში.
ალკოჰოლის მიღების სტრულიც უყვად,
კრიტიკულად წყუდება. რის შემდეგ დღე-
ხნის, ზოგჯერ — წლების განმავლობაში ავად-
მყოფობის სრულიად არ ეტარბობს სასმელს.
შისთავის, რომ დრლოვად დადგინდეს
ალკოჰოლისადმი ბავშვის ან მოზარდის
ლტობის მექანიზმი, სახეილოდ, დადგინდ-
ება ალკოჰოლიზმის საწყის ნიშანთან გაქვს
სამებ თუ რამდენიმე ფსიქონეროლო დაავა-
დების გამოვლენებისათვის, აუცილებელია სტე-
ციალისტების კონსულტაცია. ასეთი კონ-
სულტაციები და ყველა საჭირო შემთხვევაში
— მეურნელობა ტარდება მ. ასათიანის სა-
ხელობის ფსიქიატრიის სამეცნიერო-კვლევით
ინსტიტუტში ავადმყოფის ავლით განკარგუ-
ლების უფულობა მონაწილეობით და ხელმძ-
ვანებლობით.

უნდა გვასოვდეს, რომ ბავშვებსა და
მოზარდებისათვის არ არსებობს ალკოჰო-
ლის უფებელი დოზა და უკუელი დედა
ბავშვებშია პატარობიდანვე ჩაუნერგოს
გულზე ზოილ როგორც ალკოჰოლის, ისე
სიმთვარის მიმართ.

შესანიშნავად სიჭაპ ასან შესხებ ყქ
ლენდონმა: „სწორედ დიდებმა და მეუღ-
ლებმა უნდა მოამწყდონ ალკოჰოლი ისეთ
ინტრიოდულ პრევიენში, სხადე ანებება დღე-
ხნის წინათ მივიწვეუებულ ბარბაროსუ-
ლი ჩვეობბი“.

მიჩნდა მისინაშვილი,
მედიცინის მეცნიერებბთა დოქტორი,
მ. ასათიანის სახ. ფსიქიატრიის სამეცნი-
ერო-კვლევითი ინსტიტუტის ბავშვთა და
მოზარდთა კლინიკური განყოფილების
ხელმძღვანელი.

უფვილო ქოჩონიჯა

უფვილო დროიდან მოყოლებული, სხვადასხვა ქვეყნის ადამიანთ უღიდენ ბუნებრივებდა თვლიდენ მრავალშედეგანობის და სიყვარული და პატრიოტული ტურნობოდენ ქალს, რომელიც ოჯახსა და ვაკარს ბევრ შოამიხავს შესძენდა.

უფვილო ქორწინება მარტო ოჯახური ტრადიციად არიდა, მას როგორც მშობიარობის შემსრულებლის ფაქტორს, ფართო სოციალური მნიშვნელობა აქვს.

მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში უფვილო ქორწინებაში შემთხვევები 10-20 პროცენტზე შეადგენს. ი. კორდანიას სახელობის ქალის ფსიქოლოგიისა და პათოლოგიის სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტის გამოკვლევებით ეს რიცხვი 17 პროცენტს უდრის.

უფვილო შეიძლება ჩაითვალოს ქორწინება, თუ დაქორწინებულნი არი და მეტი წლის განმავლობაში ქალი არ ორსულებდა. მართალია, უნაყოფობის მიზეზი მეტი წილად ქალია ხოლმე, მაგრამ დანაშაულებით შეიძლება თქვას, რომ უფვილო ქორწინების შემთხვევათა თითქმის არსივე პროცენტში მამაკაცია „დანიშნავე“. ბევრი მამაკაცი სასტიკ ურას აცხადებს საქმეში შემოქმედაზე. მაგრამ ზოგჯერ პირველივე განიხვითი რიცხვია, რომ სწორად ის არის უფვილობის მიზეზი და არა ცოლი.

რას შეიძლება იყოს ქალის უფვილობის მიზეზი? უფვილობა არ წარმოადგენს დაავადებას ერთ გარკვეულ სახეს, ის შეიძლება გამოწვეული იყოს საქმესი ორგანოების არანორმალური აგებულებით, საშვილოსნოს განვითარებლობით, საკვირსებების ფუნქციის მოშლით, ქალის უფვილობის განსაკუთრებით დიდი ხვედრითი წილი აქვს სასქესო აპარატის ანთებად დაავადებებს: ძალზე ხშირად უფვილობის მიზეზია საშვილოსნოს მიუბლის ანთება და ამის შედეგად წარმოიშობილი მათი ვითარება. ანთებანი პათოციების ხშირად ვითარებაა აგრეთვე ბენიგნური აბორტის შემდეგ. განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც აბორტი ვაკეთებულა საავადმყოფოს გარეშე და არ არის დაცული სანიტარიის ელემენტარული წესები. საქმუხარება ბევრი ქალი აბორტს დიდიხეობით თვლის „არასტიკიზუღლ“ ოპერაციად. ორსულობის ხელყოფნად შეწყვეტაბა — განსაკუთრებით კი პირველისაბ — შეიძლება დიდი ხნით, ხოლო ზოგჯერ — საბოლოად დაუთვარებლ ქალს ზეღვიერების უნარი.

გარდა სასქესო ორგანოების დაავადებისა, ქალის უფვილობის მიზეზი შეიძლება იყოს ზოგადი სახის დაავადებანი: ბავშვობისას და მოზრდილ ასაკში ვაბანაწილი ინფექციური სნეულებანი, გულმისხლძარღვთა სისტემის და ნერვული სისტემის დაავადებანი, ორგანიზმის ქრონიკული მოწყველა, ნივთი-

ერებათა ცვლის მოშლა (მაგალითად, შაკრანი დიაბეტის დროს) და სხვა.

მამაკაცთა უფვილობის მიზეზი მოზუსტწარმადებს სერვის შემადგენლობაში მშობიარე ცვლილებები: სერვისორგანიზმის არარსებობა, მათი სიმცირე, უმოძრაობა, დეფორმაცია და სხვა. ასეთი ცვლილებები შეიძლება გამოწვეული იქნეს სასქესო ორგანოების განუვითარებლობით, ვადანაწილი ანთებით დაავადებებით. ჩამეტი გრავითი, ინფექციური სნეულებებით (ყუბურა, დიფთერია, ქინძორუმა, ბრუცელოზი, ტუბერკულოზი და სხვა).

მამაკაცთა უფვილობა შეიძლება გამოწვეული იყოს აგრეთვე ორგანიზმის ზოგადი სახის დაავადებებითაც; როგორცაა შინაგანი სტრუქტურის ქროკლები, ნერვული სისტემის დაავადებები, პროფესიული მოზამბეობი, აგრეთვე ალკოჰოლიზმი, ნიკოტინიზმი, შორიფინიზი და სხვა.

ორგანიზმს დაავადება ისეთი შემთხვევებით, როდესაც ცოლ-ქალი სრულიად განმარტვლია, მაგრამ შვილი არ უჩნდება. ასეთ მოვლენას „ბიოლოგიური მუთუასებლობა“ ეწოდება. ამ ნიშანზე ვაკვირებულ ცოლ-ქალს, როდესაც ახალ ოჯახებს შექმნიან, იქ შეიძლება გაუნდნებია.

რას იწვევს ბიოლოგიური მუთუასებლობას? ეს საკითხი ჯერ კიდევ სათანადოდ შესწავლილი არ არის. თუმცა მეცნიერებმა მის ქველს მიიგნეს და ბუნების ეს საიდუმლოებები ამოხსნილი იქნება.

ამრიგად, უფვილობის გამოწვევით მიზეზები მრავალია და თვისთავად ცხადია, რომ მჭურნალობის დაწვეამდე საქართველოში დადგენა პირველ რიგში, როგორც წესი, გამოკვლეული უნდა იქნეს მამაკაცის განვითარების უნარისაბი (საწმუხარება, ამ წესის ცოლ-ქალი ხშირად არღვევს და მჭურნალობისასვის მსოლოდ ქალი მიმართავს ექმს). თუ მამაკაცი ქანმრთელობის მდგომარეობა და მამაკაცუფიებებით აღმოჩნდა, საქართველოში ვაკვირებულ დაიწყოს მისმა მუთუღლმ.

არის შემთხვევები, როდესაც ავადმყოფობი და ზოგჯერ — ექიმობის, კულოღვარა წინასწარი გამოკვლევის გარეშე, დაუხსნაობადად ატარებენ პირმომენით მჭურნალობას. ეს კულოდა დაუშვებელია: ასეთ მჭურნალობას ხშირად გამოუსწორებელი წილი მოაქვს.

როგორც აღვნიშნეთ, უფვილობა შეიძლება გამოიწვიოს არა მარტო სასქესო ორგანოების პათოლოგიამ, არამედ სხვა მიზეზებმაც. ამიტომ საქართველოში უფვილობა დამიანის მთლიანად, კომპლექსურად გამოკვლევა ასეთ გამოკვლევას ვაწარმოებთ ჩვენთან, ქალის ფსიქოლოგიისა და პათოლოგიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტში.

ჩვენს ინსტიტუტში დიდი ყურადღება აქვს ენდოკრინული მოშლილებით და ანთებითი პროცესებით გამოწვეული უფვილობის პათოგენეზს და მის მჭურნალობას. ინსტიტუტის თანამშრომლების მიერ შემუშავებულია უფვილობის დაგანისტიკისა და

მჭურნალობის მიეღო რიგი ორგანიზალური მეთოდები.

უფვილობის მჭურნალობაში მალღვემეტურია ფერმენტული ქიმირა და ხალგერუნიოთერაპიულ საშუალებათა კომპლექსური გამოყენება. ფართოდ ვიყენებთ აგრეთვე მჭურნალობის ფარმაკოლოგიურ, ჰორმონალურ, ვიტამინურ და ქირურგიულ მეთოდებს, რომელთაც ზოგჯერ გამოვიყენებთ კავშირში პირველად ჩვენს ინსტიტუტში განმარტივებდა.

დიდი მნიშვნელობა ექცევა უფვილობის პროფილაქტიკის საკითხს. ხშირად უფვილობის მიზეზი ხდება საქმუღლური მოშლილება, რომელიც ქალებში და მამაკაცებში ახლავარდა ასაკული გზებდებით. უფვილობის იწვევს, აგრეთვე ენდოკრინული და გინეკოლოგიური დარღვევები ბავშვებისა და მოზრდილებში (ჭარბმომიანობა, ზრდის სიჩქარის დარღვევა, ზეღმეტი სიმსუქენი, საკვირსებების ფუნქციის მოშლა სქესობრივი მომწვევს პირბოლოში და სხვა). ექვსაბ ამ შემთხვევაში აუცილებელია ექიმის დროული ჩარევა. სწორად ამიტომ, ამ ცოტა ხნის წინათ, ინსტიტუტში შეიქმნა სექსიპათოლოგიის დამხორტრია და ბავშვთა ენდოკრინოლოგიისა და გინეკოლოგიის განყოფილება.

უფვილობის მიზეზების დადგენა და განკურნება უცხად რიად ხდება — ერთი კვირის ან თვის განმავლობაში. ზოგჯერ შემთხვევაში ქალის უფვილობის მჭურნალობა ხანგრძლივ დროს — წლებსაც კი მოითხოვს.

მთავარი ისაა, რომ უფვილო ადამიანებს მოთმინებით ზავარდენ ეყვალა დანიშნული პროცედურა, ზოგჯერ შესაბამის მჭურნალო ექიმის დარჩიგებას. ეს უფრო გააღღვილებს სასურველი შედეგის მიღებას. პროცენტულად თუ ვაინარჩივებთ, ჩვენი ინსტიტუტის მონაცემებით, განკურნებულ ქალთა რიცხვი პროცენტუდ მამაკაცებს შეადგენს. ვაკვირებულ უკეთესი შედეგი გვიქმნებოდა, თითო უფვილო ქალბი რომ ჩემ მარბოდენ — მჭურნალობისასვის დროს, ქორწინებად ერთი წლის შემდეგ რომ მავმარათოდენ. ცხადია, გვიან დაწმუხებით მჭურნალობა ნაკლებად ეფექტურია და ზოგჯერ — უშედეგო. რაც შეეხება განკურნებულ მამაკაცთა რიცხვებსა, იგი „დელოკაციურია“ უფვილობის მჭურნალოცა და ასე პროცენტზე მეტია. ეს მაშინ, როცა მათი მჭურნალობის საკითხს ბევრი სპეციალისტი სემბატურად უყურებთ.

ბავშვის შექმნა, ამ საწმუღლარი ოცნების აღდენა ოჯახისათვის იქნება დიდი ჭილოდ ეყვალა ვადანაწილი მდგომარეობის სასარგებლოდ. ამიტომ გირჩევთ, დროსე მიიღო რეომი უფვილობის აღმოსაფხვრელად. ნუ დაჯარავთ დიდობის სისარღლს!

ჯამალ ტიბიოშვილი.

პროფესორი, ი. კორდანიას სახ. ქალის ფსიქოლოგიისა და პათოლოგიის სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტის დირექტორი.

სილქაჯის ინსტიტუტი

განყოფილება ხელმძღვანელობს პროფესორი ლუბა შვირთლი

კანის თიხა ზანთისა

სიცივეში კანი შედარებით ცუდად მარკადება სისხლით, ამიტომ ის შერბოლი, მკრქალი და მშრალია, ხშირად სკდება და იკეპრება. ოთახისა და ქუჩის გემპირატურის მკვეთრი სხვაობა კანის დაცვითი თვისებების გააღვივრებას იწვევს. შორეულ მხარეებში კანში უღვრათისფერი დასიფების სიმჭირის გამო, ქვეთდება „ელ“ ფაგანის გამოშვებება. ზამთრის, ვეგამინების დარბინი საკვები აჭედილებს კანის წინააღმდეგობის უნარს. კანი მეტად მგრძობიარე ხდება, მას აღიზანებს ქარი, სიცივე, საპირი, შალის განსაშვებელი. ასევე ცუდად მოქმედებს კანზე ბილიოტანის განზავების უკანასოცად.

კანის მდგომარეობას ზამთარში საკვლის ცუდი მოწოდება აუარსებს, რის გამოც ნივთიერებათა ცვლის პრობლემები და ტოქსიკური ორგანიზმიდან ძნელად გამოიყოფა. ყველა ამ მიზეზის გამო, კანი ზამთარში უფრო გულმოდგინე მოვლას მოითხოვს, ვიდრე ზაფხულში.

ზამთარში, კანის გამოშრობის თავიდან ასაცილებლად, რეკომენდებული არ არის თბილი წყალი, განსაკუთრებით კი საპნით ხშირად პირის ბანა. პირის დასახანად თბილი, გადაღვლეული წყალი იმხარავს. საპნის ნაცვლად კი ისარგებლოთ კოსმეტიკური რბილი, ზეთიუნის ზეთით ან წყალში დასველებულ ბამბაზე წყავსებელი რბილზე გამასუფთავებელი კრემით. სპირტოვანი ხსნარებით ზამთარში მხოლოდ ენიმიანი კანის გასუფთავება შეიძლება. მუშყიანი კანის ჩამოსახანად შეიძლება წყლის ღლირის წყენი დაუშვათ. თუ კანი გაღიზინებულია, მის გასასუფთავებლად კარგია რძე.

ზამთარში სახეზე პუდრის წაშლის წინ დასუფთავებულ უნდა გადახდეს მკვებელი კრემი. ეს იცავს კანს ატროფიული ზემოქმედებისგან. თვით პუდრიც ფრობს ცხინიანი იმხარავს.

მანქანათმშენებელი ურთაქმდება უნდა დაუთმოთ ხელისთვის მოვლასაც. ხელის კანი სიცივეში წითლდება. იჭრებდება, სკდება და ზოგჯერ შემუშდება კიდევ. ხელზე უნდა კანი ყოველთვის იბოლი და ნაწილზე გემპირა, თუ ხელის დაზიანებულზე გაუმრავლებულ კანში უნდა იხილეთ ხელის კრემს ან რომელიმე მკვებებს („ლანოლინი“ ან „აგლასის“) ანდა სურნელოვან ან ნავერდოვან გლიცერინს. ხელის-

თვის ხსნარის მომზადება თქვენ შეგიძლიათ: 50 გრ გლიცერინს დაუმაგეთ ნახევარი ლიონის წყენი, 50 გრ წყალი და 5-10 წვეთი ნიზაურის სპირტი. ხელზე-ზე გაუბრუნებელი, დახვთილი კანისათვის კარგია თბილი ზეთის (წვესუშხარის, ზეი-თუნის, წიშის, ავმის) აბაზანები ან ამ ზეთების კომპრესები აბაზანები.

სიმშრალისგან ზამთარში ზოგჯერ კანი გატეხვულ კდება. ასეთ შემთხვევებში კარგად მოქმედებს სპეციალური უფროაული ზომავა.

თხილამურებით გასირინებისას კანზე საკვილარო დამცველი კრემები წაიციოს („წილითი მოსკოვი“, „აფროსი“, ნიდეგი“, „ლუბილი“, „მარწყვის“ და სხვა). მათში არ გარტა მკვებელი კრემის გამოყენება, რადგან ის კანის სუნთქვას აუფრებს, ზოგიერთი მკვებელი კრემი კი ისეთ მინარჯს შეიცავს, რომელიც უზის სიცივისამდე კანის მგრძობიარეობას ზრდის.

ზამთარში კანის სიმშრალეს წყლის ბალანსის დათვლევაც უწევს ხელს. ამიტომ შეეცადეთ სიბინ ბრომად მიიღოთ (მინერალური წყალი, ბილის წვენები და სხვა). წყალი კანში ხელოვნურად შეიძლება შევირავითი ჰიდროკრემებისა და თბიერი ვესულების საშუალებით.

ზამთარში საკვები კალორიული უნდა იყოს და ვეგანობიანი მდგარავე. ამ მიზნით იყენებენ კონსერვებს, ბოსტნეულს და მუშყიანს, რომელიც ჩვენში ზამთარშიც მოიძის.

გაცივების ნალებობა სუფთა ჰაერზე გასივრებით უნდა აინაზადდეთ. ჩაგაერეთ ბილის ტანვარჯიში და ფანჯარასთან, შეათავსეთ ის სუნთქვითი გარეგნობა, შემდეგ კი დანი დაიხილეთ ოთახის გემპირატურის გროლ წყალი (შეიძლიათ რამდენიმე წვეთი სუნამო დაუმატოთ) დასუფთავებულ ლფით ან ჩაოთანი პირსახიოტით. ეს პროცედურა მეტად სასარგებლოა, რადგან კანს ამაგრებს, აუმჯობესებს სისხლის მიმოქცევას, აკავებს ორგანიზმს და აღივრებს მისი წინააღმდეგობის უნარს ცივანებით გამოწვეული დაავადებებისგან.

ლ. შვირთლი,
საქ. სსრ ჩანდავის სამინისტროს კანისა და ვენსუფლებათა სამეცნიერო კვლევის ინსტიტუტის დირექტორი, პროფესორი.

ქინი სურნელოვანი, არომატული ბოსტნეულია. ამ არომატს მას ეთეროვანი ზეთები ანიჭებს. ქინი შესანიშნავი მწვანილი და საკმა-სანალებელია გარკა ამისა. გამოყენება მედიცინაში, საკონდერტო, საპარფიუმერო, ლიტიორის, უდლისა და ქვეყელის წარმოებაში.

ქინი, მასში შემავალ ქიმიურ ნივთიერებათა მეოხებით, აუმჯობესებს კერის გემოს და ხელს უწყობს საკვების უფეთ შეთვისებასა და მონელებას. მასში სკამო რაოდენობითაა A და C ვიტამინი, შაქარი, სახამებელი და სხვა. შეიცავს აგრეთვე მინერალურ მარილებს: ფოსფორის — 1,24 პროცენტს, კალუმს — 2,04 პროცენტს, კალუმს — 1,44 პროცენტს, მაგნიუმს 0,57 პროცენტს.

საკარგველოში ქინი კარგად ზამთრობს ლია გურტული და ამიტომ ბოლო წლის განმავლობაში ვსარობთ.

საჩაო

ცერეოვ ეროლიანი სურნელოვანი ბოსტნეულია. მის მწვანე ფოთლებს კერის არომატულ საკმაოდ იყენებენ, ქორთა ფოთლისა-მწვანე, ხოლო ყვავილობის ფაზაში მყოფ მცენარეს ხმარობს სხვადასხვა მწილების (ტერის, პამდენის, კომბოსტის და სხვა) დასამზადებლად.

ცერეო თავის ქიმიური შემადგენლობით მალევი კვებითი ღირებულების მქონე ბოსტნეული ითვლება. შეიცავს 3,5 პროცენტ აზოტთან ნივთიერებას, 7,3 პროცენტ ნახშირწყლებს და სხვა.

თ. ცხელის გამოკვლევით, ცერეო საკმაო რაოდენობით შეიცავს B1, B2, PP, A და C ვიტამინებს. მინერალური მარილებიდან მასში გვხვდება: ფოსფორი 1,12 პროცენტი, კალუმს 2,71 პროცენტი, კალციუმს 1,87 პროცენტი და მაგნიუმს 0,35 პროცენტი. ცერეო ასევე კარგად ზამთრობს ლია გურტული.

საჩა

მრავალწლიანი სურნელოვანი, არომატული ბოსტნეულია. მის ნორჩ ფოთლებს ხმარობენ კერების საკმადასუნებლად და მწვანედა, ხოლო ყვავილობის პროცესში და უფრო გვიან-მწილების, ლიტიორის, და წამლებს დასამზადებლად, ასევე საკონდერტო წარმოებაში.

ქინისაგან დამზადებული მედიკამენტები დასითოდ გამოყენება მოზრდილთა და ჩვილ ბავშვთა საპეტრნალად უძილო-

ბის, ეკუ-ნაწილის დაავადებასა და ბრონქული ასთმის დროს. ასეთი დედა დაბლებს ურჩევს კამა მილიან ხალხის სისით, მწვანედ.

კამა მდიდარია C ვიტამინითა და შინგარდური მარილებით. თ. რაბაქიანი პრინციპებით, კამა შეიცავს 0,21-0,31 პროცენტ ფოსფორს, 2,14-2,21 პროცენტ კალუმს, 2,28-2,34 პროცენტ კალციუმს, 0,57-0,68 პროცენტ მაგნიუმს და სხვა.

სალათი

სალათი კარგად იტანს სიცივის და ამიტომ მას თბილი წლის განმავლობაში ვიყენებთ. სალათის ფოთლებში შეჭირს შემცველობა 2,66 პროცენტს აღწევს. იგი მდიდარია კარტინით, A, B1, B2 და C ვიტამინებით. შევარგებით მცირე რაოდენობითა მასში p ვიტამინი.

სალათში დიდი რაოდენობით მოიპოვება მინერალური მარილები — კალციუმი, რკინა და ფოსფორი.

ვიტამინებისა და მინერალური მარილების უხვად შემცველობის გამო, იგი აღიარებულია დიეტური საკვებად.

შედიცინის მეცნიერებათა განმარტებით, ბოსტნეულში მინერალური მარილების შემცველობა უაღრესად დიდი მნიშვნელობა აქვს. მაგალითად, ფოსფორის მარილები უშუალოდ მონაწილეობენ ნივთიერებათა ცვლასა და, საერთოდ, ორგანიზმის უკვლა სისტემებში პროცესში. მონაწილე დამაინისთვის ფოსფორის სადღეამისო ნორმა 1,6 გრამია. ფოსფორის მარილების გადღებულ (2 გრამამდე) მიღების ურჩევს ორსულ და მეძუტერ ქალებს.

კალციუმის მარილი ხელს უწყობს ქოვლებში შარბის ცვლის რეგულირებას, უზრუნველყოფს გულსა და სისხლძარღვთა სისტემის ნორმალურ მუშაობას, აქლიერებს შარდის გამოყოფას, რის გამოც კალიუმით მდიდარი ბოსტნეული რეკომენდებულია ისეთი დაავადებების დროს, რომლებსაც თან სდევს მუშაობის და. მონაწილეადამაინისთვის კალციუმის სადღეამისო ნორმა მინიმუმ 2-3 გრამია.

კალციუმის მარილი აუცილებელია ორგანიზმის ცხოველყოფილობისთვის. იგი აქტიურებს სისხლის თეთრ ბურთულებს ინფექციისთვის წინააღმდეგობის გასაწევა, ხელს უწყობს ქოვლებში წყლის ცვლის რეგულირებას, მონაწილეობს ორგანიზმის შევარტებულ წინაწარმოებაში. კალციუმის მარილს დიდი მნიშვნელობა აქვს ტუბერკულოზის მცურალობის ეფექტურობაში. იგი ამაგრებს ნერვულ სისტემას, ხელს უწყობს სისხლსდენის შეჩერებას და სხვა.

მაგნიუმის მარილების მიღება რეკომენდებულია პირველადი, ნაღვლის ბუშტიც კენკროვანი დაავადებისა და ორგანიზმის სუტერობული. ცვლობების დროს, რაბაქიან ხელს უწყობს ორგანიზმის რკინის ქოვტერინის გამოყოფას.

მწვანედ და ბოსტნეული, რომლის წინააღმდეგ ვიყენებთ, ზამთარივე მარტყავს. როდესაც ვიტამინებითა და მინერალური მარილებით მდიდარი სხვა ბოსტნეულს ვსვალავთ, ამიტომ მათ გამოყენებას განსაკუთრებულ მნიშვნელობა ენიჭება.

შოთა ოთომაი.

სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა კანდიდატი.

ფსკილ-ფსკილი ზრეკვაზი

როცა კარგოფილს მოსახარზად დადგამთ, წინასწარ ქვაბის სახურავს სქელი გილი შეშობავთ. ასე კარგოფილი გემრიელ გაშრავს.

მაგარი სორცი მალე დარბილდება, თუ კარგად ღროს წყალში ნახევარ ჩაის სარზე სუფთა სპირტს ჩაუშვავებთ.

თუ ხორცს უსამომეო სუნე აქვს, გაავლეთ კალციუმის მარტყავის ბავ გადღისფერ სნარში, შემდეგ კი სუფთა წყალში კარგად გარტყავთ.

ცხვირის ხორცს საცივებელი სუნე აქვს, რომელიც, იქნებ, ყველას არც საომეგნებს. ამ სუნის მოცილება სულ ადვილად შეიძლება: ერთი საათით ჩადეთ ხორცი რძეში, შეფვივს წინ კი დანაყილი ნიორი გააუხსნით.

ზოგს კი ნედლი თევზის სუნე არ სთამეგნებს. მის გასაქრებლად, აი, როგორ მოიქცეთ:

- 1. თევზი 2-3 საათს ძმარში დასველებულ გილიში გაახვიეთ.
- 2. თევზის წინ თევზის ამოსვალზე დაწყალე ორგანიზმაში ან ფეხებში სულ ცოტად გახვიეთ ყველი შეურიეთ.

3. როცა თევზს მოსახარზად ცეცხლზე დადგამთ, ქვაბში დაწვინეთ ფოთლი ჩაგადეთ. თავსაბურს კი ძმარში დასველებული გილი შეშობავთ.

გაყინული ხორცი მოსახარზად ციფ წყალში არ ჩადეთ, თორემ წყლის დიდ წყლად გათიბობისა გემოსა და ვიტამინებს დაკარგავს.

ძველი დედალი უფრო ჩქარა მოხარზუნება, თუ დავლისსანადგ თავდაყირა ჩაიოდებთ ციფ წყალში. ქათმის მუწვა მაკრავს გახურებულ პაერულუმში დაიწყეთ, შემდეგ კი გემპერატურას ნელ-ნელა დაუწვიეთ.

კარგოფილი კარგად დაიბარებთ, თუ შეფვივს წინ ცოტადმენ პურიის ფეხებს მოიყრიეთ.

კონსერვის კოლოფიდან ხორცის ფარში არ მარტვი რიმ დაუზიანებლად გადმოიღეთ, ეს ხალხური ხერხი იმხარეთ: კოლოფი ორჯერ მარტვად გახვიეთ და ერთი მხრიდან სახურავს ხელი დააბრუნეთ. კონსერვის შემადგენლობა მთლიანად გადმოივს.

ჯეოსავად ნაქეზიფილი - ზავიქსოფვიქსიქსის შექმნაზი

გამორჩეული ქართველი მსახიობი და თეატრალი ელისაბედ ჩერქეზიშვილი ანაღვარებულნიდმენ დანიგურესტული იყო ზავიქსოფვიქსის შექმნით. განათლებული ანაღვარდა ქალი კარგად გრძობდა, რომ ხალხურ სოციალიზმად დაუღუპსაგან გადაზარტნდა მისი დროულად ჩაწერა. იმ დროს საქართველოში ფართოდ იყო გავრცელებული ხალხური ლიტერატურის შესაქრებად. დღმამ ილიამ ფართოდ გაუღო კარი ხალხის გენიით შექმნილ ნაწარმოებთა გამოქყენებაში.

თერამეტი წყლის ელისაბედ ჩერქეზიშვილი, რომელიც იმ დროს თავის მშობლიურ სოფელ კომკაში ცხოვრობდა, მახლოდ იყო სოფელ კლდობის სტუმრებია და იქ ჩაუწერია ხალხლი განაგონი რადდინიგე გეგნი.

მართალია, ელისაბედ ჩერქეზიშვილი არ მითითავს, თუ ვისგან ჩაიწერა ეს ლექსები, მაგრამ მათი ხალხურება ანგარაა.

ელისაბედ ჩერქეზიშვილი ხალხში ჩაწერილ ლექსებს უზავინდა ილია წყაძევაძის გავით იგებრას. 1887 წელს, გაზეთ იგებრის აფორუმებზე გამორჩეულად მანამდე უფრობით ფურცლის მიერ ჩაწერილი ოთხი ხალხური ლექსი, რომელსაც ქვემოთ მოცემული ჰქონდა, სახალხოდ ლექსები სოფელ კლდობით გადმოიღო ლონა ჩ. შვილის მიერ (იგებრა № 270). ლონა ჩ. შვილი ელისაბედ ჩერქეზიშვილის ფსევდონიმი იყო. საკვირველია, რომ ელ. ჩერქეზიშვილის ბიოგრაფიები არაფერს გავამეგნებ მისი ლექსების შესახებ ხალხური ზებრისციელებების ჩაწერისა და გამოქყენებაზე ამ კვილომეგნის ლექსები. სწორედ ჩვენი დიდი მსახიობის მიერ ჩაწერილი ხალხური ლექსები გინდა შევხახსნიეთ მეთხივლებს. აი ისინი:

რას სტირი, კალო

რას სტირი, კალო, რას სტირი, რას დავიბორია თვალბი?! მინდარი შენი ცოცხლითა სახსვა საუგანაზე! ადგი და ჩემთან წამოდი, ჭაობიარე ნახე; ჭაობიარე სახახავა შენი ეფუფა თვალბი!

ავიღმას ბარსა, ნინახას

ავიღმას ბარსა, ნინახას გაფორი ქვასა და ქოვასა, შედ მარტალბასა დაგვიბ, დედი ანა მკრა ნინახას. შედ აკარსა დავკარსა გათოლბასა ორბის რქისას; ოქროს სურასა დაგვიბ, სამსუდელ ვარდის წყლისას; შედ შენ როგორი შევთვალბ, ჩემს თავს რა რჩემს ხეხისას.

ალმასის ფანქარაზი

ალმასის ფანქარაზი ქალ დავიბარე პირი შე, დღობით მკლავს შენი სურვილი, ადგი ვტივარ და ვტივარ შე; ადგი და ჩემთან წამოდი, შენი თვალბის პირიშე.

„მედია“. ქანდაკება მერაბ ბერძენიშვილისა.

მხატვრული აზროვნების თვითმყოფადობა, თავისთავადობა ძერწვის ვაჟაყფრი კეთილშობილება, ფორმათა რეალისტური სიხალადე და თანადროლობა, მაღალი იდეა — პლასტიკის ერთ ამეტყველებული — აი, რა ანიჭებს განსაკუთრებულ ემოციურ შთაბეჭედაობას რესპუბლიკის დამახსოვრებელი მხატვრის მერაბ ბერძენიშვილის ყოველ ქმნილებას.

უკანასკნელ წლებში მის მიერ შექმნილი ქანდაკებიდან განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია კომპოზიცია „მედია“, რომელმაც ბიჭვინთის საკურორტო ანსამბლისათვის გამოცხადებულ კონკურსში გაიმარჯვა და იქვე დაიდგა.

ვინ იცის, რამდენი შესანიშნავი ხელოვანისთვის ქცეულა შთაგონების წყაროდ ამ ლეგენდარული ქალის სახე. მაგრამ ვადაუქარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ ჯერ არავის გადმოუცია ასე ახალღებულად, ასე შემქრელვად, ასეთი თანაგრძობითი მედღას — ქალისა და დედის დიდი აღმზიანური ტრეგედია.

მწუხარებისგან, შერატაცყოფისგან, აუტანელი სულიერი ტვივი-

ღებისგან შეშლილი სახით გადმოსუერებს მედღა თავის შომღმარ, უდარდელად მოთამაშე ბავშვებს. გაშლილი წღვის ფონზე მღგარის ქანდაკება თვითონაც მზორგავ წღვასა მგავს თავისი ორიგინალური კომპოზიციით. ჩანს და ამზობს გამოხატვას ბავშვებისკენ შემოზრუნებულ ქალის ღონიერი მოკნილი სხეული. ვენტების ქარტიცილი ბოპკრობს მის მშვენიერ სახეზე. მაგრამ მარჯვენა ხელი თბილად, აღერსით გებევა ბავშვებს, მარცხენა კი წვეთი აქვს აღმართული, თითქოს მოსალოდნელი უბედურების აცილებას ლამობს.

მთიი გრძნულ კოლხ ქალზე, რომელსაც ყოველი ახალი შემოქმედის ფანტაზია ახალ-ახალი, უძმიძისი ცოდვეზი ამძიმებდა, ახლებურად აუღერდა ნიჭიერი მოქანდაკის საკრეთულქვეუ და აჩანებული სულის ბოპკარ პოემად იქცა.

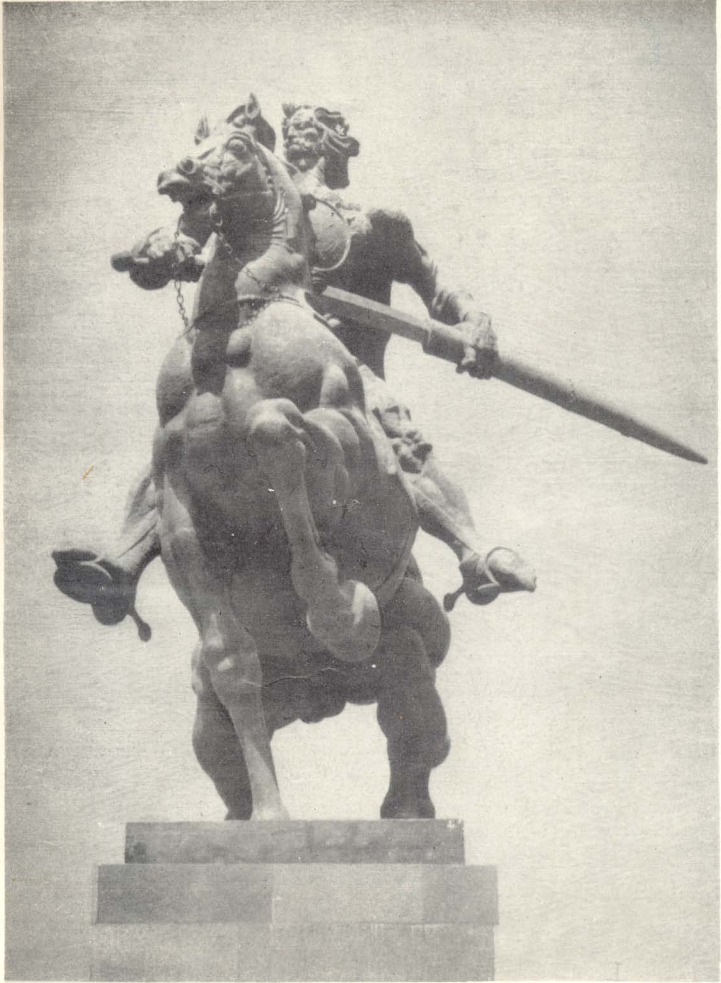
მერაბ ბერძენიშვილის ქანდაკება „მედია“ ყურნალ „საქართველის ქალის“ რედაქციის მიერ წარდგენილია შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწფო პრემიაზე.

საბარანის პირველი მპირი მხატვარი ლ. შინგალი ასნი მემომხ მპირღუა — არქიტექტორი ლაშარა ტაშვირაპვილი. მპირი ფოტო. თ. ვარცხვაწანიძისა.

რედაქტორი მარიკა ბარათაშვილი	სარედ კოლეგია: ნ. მუგანიძე, მ. კალანდანი (პ. მგ. მღვინი), ზ. კახაბიძე, თ. ლაშარაშვილი, ვ. სირამი, მ. სინბარულიძე, ნ. შალვაშვილი, ლ. შინგალი (მხატ. რედაქტორი), თ. წიბიშვილი, ნ. ჯაბახიშვილი. ტიქრედაქტორი ი. ჩოტოვაშვილი	საქ. კ. ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობა
------------------------------------	---	---

საქ. კ. ც. -ის გამომცემლობის სტამბა. თბილისი, ლენინის ქ. № 14.
Типография издательства ЦК КП Грузии. Тбилиси, ул. Ленина, 14.

რედაქციის მისამართი — ლენინის ქ. № 14, ტელეფონი № 14. რედაქტორის — 99-98-71, პასუხისმგებელი მღვინის — 99-71-68, განყოფილების — 99-50-39. მხატვრული რედაქტორის — 93-98-57, სწავლა მართავლის — 93-98-54, გადაცემა ასწუხობად 17/1-72 წ. ხელმოწერილია დასაბეჭდად 29/11-72 წ. ქალაქის ზამა 60X90/8 ფიხაკური ნაბეჭედი ფურცელი 3, სააღრიცხვო საგამომცემლო თაზიხი 5.3. ტირაჟი 125.600. ზეგ. 3730 უე 02092 ფხი 80 კპ.

„პირობი სპარსეო“. მოქალაქეა მხარე პირველი მსოფლიო.

6 99/20

ИНДЕКС 76178